

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)
 Bolu Abant İzzet Baysal University
 Journal of Faculty of Education

2025, 25(1), 460–487. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1561650>

Destek Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bakış Açısı

Problems Encountered in Supportive Education and Solution Suggestions: Social Studies Teachers' Perspective

Burcu KARAMAN¹

Geliş Tarihi (Received): 04.10.2024

Kabul Tarihi (Accepted): 09.01.2025

Yayın Tarihi (Published): 15.03.2025

Öz: Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi verme konusundaki deneyimlerine odaklanarak, bu süreçte karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir çalışmadır. Bu amaç doğrultusunda, öğretmenlerin deneyim ve yaşantılarına derinlemesine odaklanmak için fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapan, 8 erkek ve 6 kadın olmak üzere toplam 14 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar, destek eğitimi öğrencilerine ders verme konusunda deneyimli ve en az 5 yıllık mesleki tecrübeye sahip öğretmenler arasından, ölçüte dayalı ve uygun örnekleme yöntemleriyle belirlenmiştir. Araştırmaya katılım, gönüllülük esasına dayanmaktadır ve bu çalışmanın temel kriterlerinden biri olarak belirlenmiştir. Veri toplama sürecinde, araştırmacı tarafından geliştirilen ve 6 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Araştırma bulgularına göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar, öğretmen eğitimi, fiziki koşullar, öğrenci seviyelerindeki farklılıklar ve kaynaştırma uygulamalarındaki aksaklıklar gibi çok yönlü sorunlardan kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin, destek eğitimi alan öğrencilere ilişkin hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, materyal ve mekân yetersizliklerinin giderilmesi, öğretmen motivasyonunu artıracak gönüllülük esaslı uygulamaların teşvik edilmesi ve öğrenci-veli-okul üçgeninde iş birliğinin güçlendirilmesi, yaşanan sorunların çözümüne katkı sağlayabilir. Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi verme sürecinde yaşadığı temel sorunlar ve bu sorunlara ilişkin öneriler sistematik bir şekilde ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Destek eğitimi, Kaynaştırma, Sosyal bilgiler.

&

Abstract: This research is a qualitative study that focuses on social studies teachers' experiences in providing support education and aims to reveal the problems they face in this process and their suggestions for solutions to these problems. For this purpose, phenomenological design was preferred to focus on teachers' experiences and experiences in depth. The study group of this research consists of 14 social studies teachers, 8 male and 6 female, working in secondary schools affiliated to the Ministry of National Education in the 2023-2024 academic year. The participants were selected from among teachers who were experienced in teaching support education students and had at least 5 years of professional experience, using criterion-based and appropriate sampling methods. Participation in the study was voluntary and was determined as one of the basic criteria of this study. In the data collection process, a semi-structured interview form developed by the researcher consisting of 6 open-ended questions was used. The data obtained were analysed by content analysis method. According to the findings of the study, the problems encountered by social studies teachers in support education processes stem from multifaceted problems such as teacher training, physical conditions, differences in student levels and problems in inclusion practices. Supporting teachers with in-service training for students receiving support education, eliminating material and space inadequacies, encouraging voluntary practices that will increase teacher motivation, and strengthening cooperation in the student-parent-school triangle can contribute to the solution of the problems experienced. As a result of the research, the main problems experienced by social studies teachers in the process of providing support education and suggestions for these problems were revealed in a systematic way.

Keywords: Supportive Education, Mainstream, Social studies.

Atıf/Cite as: Karaman, B. (2025). Destek eğitimde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri: sosyal bilgiler öğretmenlerinin bakış açısı. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 460-487, <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2025..-1561650>.

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethic: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/pub/aibuefd>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

¹ Sorumlu Yazar: Dr. Burcu Karaman, Bağımsız Araştırmacı, burcukaraman43@gmail.com, ORCID:0000-0003-0161-8825

1. GİRİŞ

Destek eğitimi, özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin öğrenme güçlükleriyle başa çıkmalarına yardımcı olmak için önemli bir stratejidir. Özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler, akranlarıyla birlikte sürdürülen eğitimin yanı sıra, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor gelişimlerini destekleyecek ek eğitim programlarına da ihtiyaç duymaktadır. Her bireyin kendi seviyesine uygun bir eğitim alarak gelişim göstermesi ve nihayetinde eğitimini tamamlama hakkı bulunmaktadır. Bu doğrultuda, özel gereksinimi olan öğrencilerin bireysel öğrenme düzeylerine uygun eğitim alabilmeleri için destek eğitimi odası hizmetleri sunulmaktadır (Yıldız & Atamtürk, 2024). Destek eğitimi, öğrencilerin eğitsel ve sosyal-duygusal ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, eksiklik yaşadıkları alanlarda bireysel veya grup desteği sunar. Bu hizmetler hem akademik başarıyı artırmak hem de duygusal gelişimi desteklemek için önemlidir. Sosyal bilgiler derslerinde öğretmenler, özel bireylerin akademik başarısını artırmak ve öğrenme süreçlerini desteklemek amacıyla çeşitli yöntemler kullanmaktadır. Ancak destek eğitimi sürecinde karşılaşılan sorunlar, etkili bir eğitim ortamının oluşturulmasını engelleyebilir ve öğrencilerin öğrenme potansiyelini olumsuz etkileyebilir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitiminde karşılaştığı temel sorunlar ve bu sorunların etkili bir şekilde ele alınması için geliştirilmesi gereken çözüm önerileri bilimsel bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Bu alan, özel eğitim gereksinimleri farklılık gösteren heterojen grupları kapsamaktadır. Bunlar arasında görme engelliler, işitme engelliler, zihinsel engelliler, ortopedik engelliler, davranış bozukluğu olan çocuklar, üstün zekâlı veya yetenekli bireyler ile öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklar yer almaktadır. Bu gruplara, engellerini telafi etmeleri ve zorluklarının üstesinden gelmeleri için özel olarak tasarlanmış eğitim programları sunulmaktadır (Holmberg & Jeyaprabhan, 2016).

21. yüzyılda tüm öğrencilere aynı şekilde eğitim vermek, günümüz eğitim anlayışının akademik taleplerini karşılamamaktadır. 21. yüzyıl eğitim anlayışı, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğrenme süreçlerini farklılaştırma, kapsayıcılığı artırma, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirme, dijital okuryazarlığı destekleme vb. gibi öğrenci merkezli ve sosyal-duygusal öğrenmeye odaklanma ile süreç odaklı değerlendirme yöntemlerini benimsemeyi gerektirmektedir. Özellikle özel gereksinim gerektiren öğrencilere etkili öğretim yapabilmek için farklı öğretim, metodoloji, eğitim materyalleri ve değerlendirme yöntemleri gerekmektedir (Hitchcock, Meyer, Rose & Jackson, 2002). Okullarda özel eğitim gereksinimi olan öğrenciler için iki farklı yaklaşım uygulanmaktadır. Birinci yaklaşımda, bu öğrenciler normal sınıflarında, yani akranlarıyla birlikte eğitim alarak bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) kapsamında desteklenmektedir. İkinci yaklaşımda ise bu öğrenciler akranlarından ayrı, özel bir ortamda BEP desteğiyle eğitim almaktadır. Yani, bu durumda özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler, özel bir sınıfta veya ortamda ek destek hizmetleri alabilir (Kınasakal, Demir & Kaymakçı, 2023). Bu araştırmanın konusunu oluşturan destek eğitimi odası, özel eğitim ihtiyacı olan öğrencilerin, sosyal, davranışsal ve akademik sorunlarını en aza indirerek akranlarıyla etkileşimlerini desteklemeyi amaçlar. Bu tür eğitim, normal sınıflarda eğitim gören özel gereksinimli öğrencilere özel eğitim öğretmenleri tarafından sunulan, özel araç ve gereçlerle desteklenen bir hizmettir (Salend, 1998).

Salend'in (1998) tanımına dayanarak, destek odası eğitiminin özelliklerini vurgulamak için şu noktalar öne çıkarılabilir:

- 1- Özel gereksinimli öğrencilere, özel eğitim öğretmenleri tarafından bireysel destek sağlanması.
- 2- Öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmış özel araç ve gereçlerin kullanılması.
- 3- Öğrencilerin sosyal, davranışsal ve akademik alanlardaki sorunlarının en aza indirilmesi ve akranları ile etkileşimlerinin artırılması için çalışılması.

Alan yazın incelendiğinde, destek eğitimi odasına ilişkin araştırmaların çeşitli kategorilere ayrıldığı görülmektedir. İşitme engelli öğrenciler hakkındaki araştırmalar, bu öğrencilerin destek eğitimi odası uygulamalarındaki sorunlar ve çözüm gayretleri, uygulanan Türkçe etkinlikleri ve mentörlük sürecinin incelenmesini kapsamaktadır (Akay, Uzuner & Girgin, 2014; Akay, 2016; Akay & Gürgür, 2018). Özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilere yönelik çalışmalar, öğretmenlerin bu öğrencilerle yaptıkları eğitim öğretime ilişkin görüş ve önerilerine odaklanmaktadır (Aydın Dalga, 2019). İlköğretim kurumları ve genel eğitim başarıları üzerine yapılan incelemeler, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin, destek eğitimi odası uygulamalarına ilişkin görüşleri ile bu eğitimin Türkçe ve matematik derslerindeki başarı üzerindeki etkisini ele almaktadır (Çağlar, 2016; Kale & Demir, 2017; Yazıcıoğlu, 2020; Kış, 2013; Kınasakal, Demir & Kaymakçı, 2023). Öğretmenlerin rol ve sorumluluklarına dair çalışmalar, destek eğitimi odası öğretmeninin rol ve sorumlulukları ve öğretmenlerin süreç içerisinde karşılaştıkları güçlükleri incelemektedir (Güven, 2021; Şahin & Gürler, 2018; Holmberg & Jeyaprabhan, 2016; Tunalı Erkan, 2018; Talas vd., 2016). Üstün yetenekli öğrenciler ile gerçekleşen araştırmalar, Türkiye'deki özel-üstün yetenekli öğrenciler için destek eğitimi odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm önerileri ile bu odaların yürütülmesinde karşılaşılan sorunlara odaklanmaktadır (Nar & Tortop, 2017; Bedur, Bilgiç & Taşlıdere, 2015; Öpengin, 2021). Genel sistematik incelemeler, destek eğitimi odasında verilen eğitimin okul öncesi kaynaştırma öğrencilerinin gelişimine katkısını ve bu hizmete ilişkin görüşlere odaklanan lisansüstü tezlerin sistematik incelemesini kapsamaktadır (Kırkiç & Sayan, 2020; Öpengin, 2021; Hitchcock et al., 2002; Salend, 1998). Bunlara ek olarak sınıf öğretmenlerinin destek eğitimine ilişkin görüşleri hakkında araştırmalar yer almaktadır (Bozak & Çay, 2023; Yazarkan, 2020; Yılmaz & Yılmaz, 2022). Alanyazında yapılan ilgili araştırmalar, özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sosyal bilgiler dersinin rolü (Sarılarhamamı & Demirkaya, 2021), sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlilikleri (Fidan, 2022; Yaylacı & Aksoy, 2016; Yıldırım, 2019) ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine dair görüşleri (Kartallıoğlu, 2021; Oğuz Hacat, Topal & Bulut, 2022; Öztürk & Akdal, 2022; Topbaş, 2023) üzerine odaklanmaktadır. Bu çalışmalar, sosyal bilgiler eğitiminin özel gereksinimli öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimine katkısını ortaya koymakta ve kaynaştırma sürecinde öğretmenlerin sahip oldukları yeterliliklerin değerlendirilmesine ışık tutmaktadır. Bu araştırmalar sınıf içerisinde kaynaştırma öğrencisine sahip olan öğretmenlerin süreçte karşılaştıkları durumlarla ilgili olup doğrudan destek eğitimi uygulamalarıyla ilişkili olmadığı görülmektedir. Alanyazında, Kınasakal, Demir ve Kaymakçı (2023) tarafından yapılan araştırmada, destek eğitimi uygulamalarının sosyal bilgiler dersi bağlamında değerlendirilmesi amacıyla öğretmen görüşlerinden yararlanıldığı tespit edilmiştir. İlgili çalışmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi uygulamalarına ilişkin deneyimleri araştırılmıştır. Alanyazın incelendiğinde destek eğitimi odalarında eğitim veren sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimlerine odaklanan çalışmaların kısıtlı olduğu, yapılan araştırmaların sınıf içerisinde kaynaştırma uygulamalarına ilişkin olduğu görülmektedir. Bu araştırmaların, Kınasakal, Demir ve Kaymakçı (2023) tarafından yapılan çalışma ile, alt problemler açısından önemli farklılıkları bulunmaktadır. Sosyal bilgiler dersi, öğrencilere tarihi, coğrafi ve toplumsal bilgileri kazandırmada kritik bir role sahiptir. Öğrencileri iyi vatandaşlar olarak hayata hazırlama amacı taşıyan sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri üzerine odaklanılması, destek eğitimi odalarının etkililiğini artırmak için gerekli görülmektedir. Bu nedenle "Destek Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Bakış Açısı" adlı çalışma, mevcut alanyazındaki bu boşluğu doldurmayı ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyim ve önerilerini ortaya koyarak, destek eğitimi odalarının işleyişine ve başarısına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır.

- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odası uygulamalarına bakış açıları nasıldır?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi konusundaki yeterlilik düzeyleri nedir?
- Öğretmenlerin, destek eğitimi odalarında eğitim alan öğrencilere sosyal bilgiler dersinin verilmesi hakkındaki düşünceleri nelerdir?

- Sosyal bilgiler öğretmenleri destek eğitimi odasında derslerini nasıl yürütmektedirler? (Destek eğitimi odalarında yürütülen hizmetlerin planlaması nasıl yapılmaktadır?)
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odasında yaşadıkları sorunlar nelerdir?
- Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odasında yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın deseni

Bu araştırma, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi verme konusundaki deneyimlerine odaklanarak, bu süreçte karşılaştıkları sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini ortaya koymayı amaçlayan nitel bir çalışmadır. Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerin deneyim ve yaşantılarına odaklanarak destek eğitimi hakkındaki görüşleri detaylı bir şekilde incelendiğinden araştırmada fenomenoloji deseni tercih edilmiştir. Fenomenoloji deseninde kişilerin deneyim ve yaşantılarına odaklanılmaktadır (Creswell, 2015). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilgili deneyimlerinin ortak noktalarının açıklanmasından dolayı bu desen ile araştırma yürütülmüştür.

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Millî Eğitim Bakanlığına (MEB) bağlı ortaokullarda görev yapan 14 (8 erkek ve 6 kadın) sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüte dayalı ve uygun örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi katılımcıların, araştırmacı tarafından ulaşılabilirliğinin kolay olmasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017, s.92). Ölçüt örnekleme yönteminde önceden araştırmacı tarafından belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumlar yer almaktadır (Punch, 2009; Bernard & Ryan, 2009; Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada ölçüt olarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi öğrencilerine ders verme ve en az 5 yıllık deneyime sahip olma durumu belirlenmiştir. Katılımcıların gönüllü ve istekli bir şekilde araştırmada yer alması esas alınmıştır. Araştırmada katılımcıların kişisel bilgilerini korumak ve gizlilik ilkesine bağlı olmak amacıyla öğretmenlere "Ö1, Ö2..." şeklinde kodlar verilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlere ait bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1.

Çalışma Grubuna Ait Veriler

Kod	Cinsiyet	Kıdem	Mezun olduğu bölüm	Karşılaşılan öğrenci tanısı	Eğitim alma durumu
Ö1	Erkek	11	Sosyal Bilgiler	Hafif düzey zihinsel yetersizlik, öğrenme güçlüğü	Lisans, hizmet içi eğitim, kişisel eğitim
Ö2	Erkek	22	Sosyal Bilgiler	Özel öğrenme güçlüğü, hafif düzeyde zihinsel yetersizlik, işitme yetersizliği, özel yetenekli birey, hafif düzeyde otizm spektrum bozukluğu	Hizmet içi eğitim
Ö3	Erkek	17	Sosyal Bilgiler	Hafif düzey öğrenme güçlüğü ve hiperaktivite	Almadı
Ö4	Erkek	13	Sosyal Bilgiler	Hafif düzey zihinsel yetersizlik, otizm	Almadı

Tablo 1'in devamı					
Ö5	Kadın	7	Sosyal Bilgiler	Özel öğrenme güçlüğü, üstün yetenekli öğrenciler	Almadı
Ö6	Erkek	9	Sosyal Bilgiler	Özel öğrenme güçlüğü	Almadı
Ö7	Erkek	8	Sosyal Bilgiler	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik, özel öğrenme güçlüğü	Almadı
Ö8	Kadın	13	Sosyal Bilgiler	Özel öğrenme güçlüğü, dikkat dağınıklığı	Almadı
Ö9	Kadın	12	Sosyal Bilgiler	Hafif düzeyde zihinsel, öğrenme güçlüğü	Almadı
Ö10	Kadın	8	Sosyal Bilgiler	Hafif düzeyde zihinsel	Almadı
Ö11	Kadın	13	Sosyal Bilgiler	Özel öğrenme güçlüğü, dikkat dağınıklığı	Almadı
Ö12	Erkek	22	Sosyal Bilgiler	Özel öğrenme güçlüğü, hafif düzeyde zihinsel yetersizlik, işitme yetersizliği, özel yetenekli birey, hafif düzeyde otizm spektrum bozukluğu	Hizmet içi eğitim semineri
Ö13	Erkek	19	Sosyal Bilgiler	Özel öğrenme güçlüğü	Almadı
Ö14	Kadın	20	Tarih Öğretmenliği	Hafif düzeyde zihinsel yetersizlik, öğrenme güçlüğü	Almadı

2.3. Verilerin toplanması ve analizi

Araştırmanın verileri 2023-2024 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan 6 adet açık uçlu sorunun yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan görüşme sorularının amaca hizmet edilebilirliğini belirlemek amacıyla uygulama öncesinde sosyal bilgiler eğitimi alanında iki akademisyen ve bir uzmandan görüş alınmıştır. Uzmanlardan alınan dönüt doğrultusunda görüşme formu yeniden düzenlenmiştir. Uygulama öncesinde çalışma grubunda bulunmayan bir sosyal bilgiler öğretmeni ile ön uygulama yapılmış ve akabinde görüşme formuna son hâli verilmiştir. Görüşmeler öğretmenler ile birebir olarak yüz yüze, sınıf ortamında 40- 82 dakika arasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında veri kaybının önüne geçebilmek amacıyla ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir. İçerik analizinin ana hedefi, toplanan verileri açıklayabilen kavram ve genellemelere ulaşmaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu analiz, araştırmacı tarafından Maxqda 2022 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analiz sürecinde, elde edilen kodlar birleştirilerek uygun kategoriler oluşturulmuştur. Verilerin analizinde güvenilirliği sağlamak için, nitel araştırma konusunda deneyimli başka bir araştırmacı ile kodlama ve kategori oluşturma süreçleri karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmalar sırasında, görüş birliği ve ayrılıkları detaylı bir şekilde incelenerek nihai sonuca ulaşılmıştır. Sonuçlar yorumlanarak sunulmuş ve Maxqda 2022 programında bulguların açık bir şekilde ifade edilebilmesi için şekillerde kullanılan simgelerin anlamları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2.

Veri Analizinde Yer Alan Semboller ve Anlamları

	Veri analizinde yer alan bu sembol oluşturulan temayı temsil etmektedir.
	Veri analizinde yer alan bu sembol kategorileri temsil etmektedir.
	Veri analizinde yer alan bu sembol tema, kategori ve kodlar arasındaki güçlü ilişkiyi temsil etmektedir.
	Veri analizinde yer alan bu sembol tema, kategori ve kodlar arasındaki zayıf ilişkiyi temsil etmektedir.

Bulguların daha iyi bir şekilde anlaşılması için katılımcıların cevaplarından doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerinin güvenilirliğini sağlamak amacıyla alanında uzman farklı bir araştırmacıdan ilgili konuya dair kodlar oluşturması istenmiştir. İki farklı araştırmacı tarafından yapılan kodlamalar üzerinde bütün karşılaştırmalarda görüş birliği ve görüş ayrılığı sayıları tespit edilerek, araştırmacının güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994, s. 64) formülü ($\text{güvenirlik} = \frac{\text{görüş birliği}}{\text{görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı}}$) kullanılarak hesaplanmıştır. Çalışmada, bu değer 0,94 olarak hesaplanmıştır. Miles ve Huberman'a (1994, s. 64) göre uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90'a yaklaşması ya da %90'ı geçmesi durumunda arzu edilen düzeyde bir güvenilirlik sağlanmaktadır. Kodlama süreci, kodların açık bir şekilde belirtilmesini sağlamaktadır. Ek olarak bu süreç, kodlamalarla ilgili tanımların netleşmesine ve araştırmacının güvenilirliğine katkı sağlamıştır. Bu analizler ile elde edilen kod ve temalarda karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu karşılaştırmalar sonucunda, görüş birliği sağlanan ve görüş ayrılığına düşülen noktalar belirlenmiş, gerekli tartışmalar yapılarak temalar ve kategorilere son şekli verilmiştir.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 3.10.2024

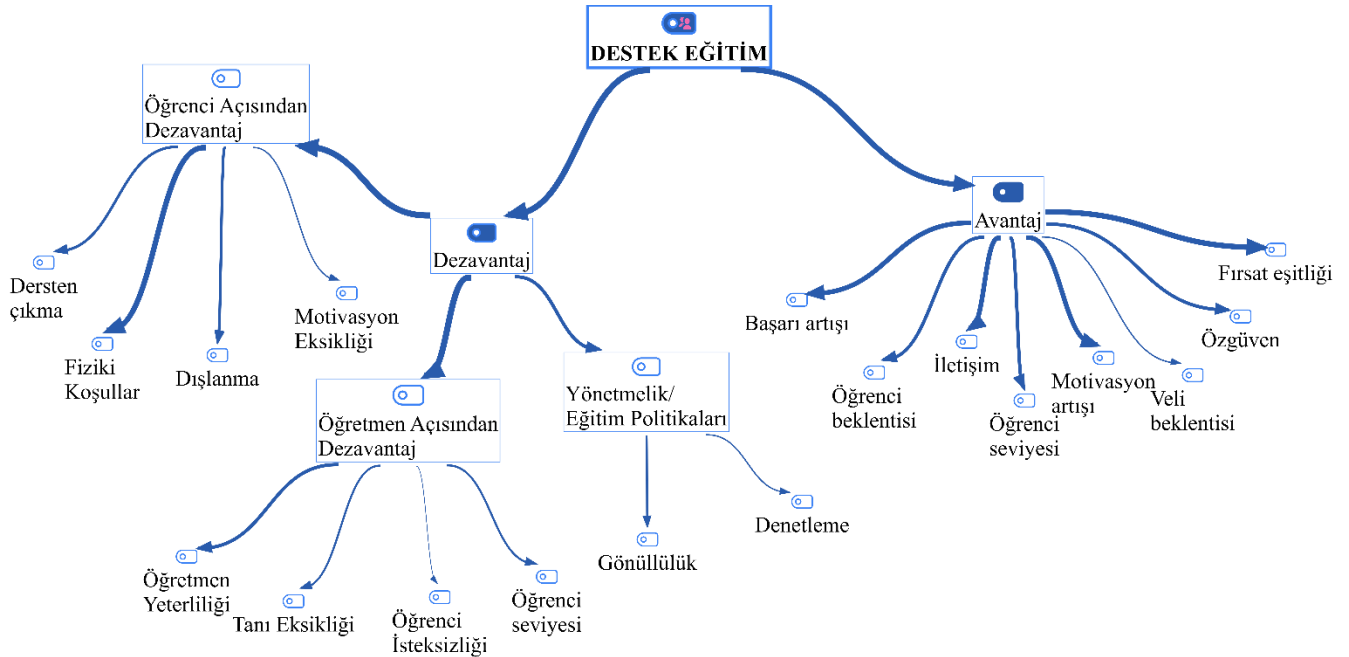
Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 504327-805

3. BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular alt probleme uygun olarak aşağıda verilmiştir.

3.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odası uygulamalarına bakış açıları nasıldır?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlar, MAXMaps Kod - Alt Kod Bölümler Modeli ile çözümlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Şekil 1. Destek eğitimi maxmaps kod- alt kod bölümler modeli

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ve kodlamalar doğrultusunda, destek eğitimi teması altında *avantaj* ve *dezavantaj* kategorileri elde edilmiştir. Öğretmenler, *avantaj* kategorisinde, destek eğitimi öğrenciler açısından fırsat eşitliği, öğrencilerin öz güven, motivasyon ve başarılarında artış ve öğrencilerle daha fazla birebir ilgilenme ve iletişim kurma imkânı sağlaması açısından faydalı bulduklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca destek eğitimi alma noktasında velilerin beklenti içinde olmasının da olumlu etkilerinin bulunduğu değinmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konu ile ilgili görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö2: Sınıf içerisinde çok hareketli ve bana çok sıkıntı çıkartabilen çocuklardan örnek vereyim. Destek eğitimi odasında birebir ders anlattığım öğrenci, bu sefer benim normal dersim de sıkıntı çıkartmamaya başlıyor. Hani onunla birebir ilgilendiğim için orada şaka yapıyoruz işte espri yapıyoruz. Onlarla böyle sohbet etmekle onlara iyi geliyor. Bu sefer derse karşı ilgi ve motivasyonları da artmış oluyor. Normal dersimi daha ilgili şekilde dinlemeye başlıyor.

Ö8: Destek eğitimine ihtiyaç duyan öğrenciler, yaşlarına göre bireysel farklılıkları olduğu için sınıfta arkadaşlarına yetişemiyor ve dersi öğrenmekte zorluk çekiyor. Özellikle de merkez okullarda sınıf mevcutları kalabalık olduğu için öğretmenin dersi işlerken bu öğrencilere yetebilmesi mümkün olamamaktadır. Bu yüzden destek eğitiminin öğrenciyle birebir ilgilenmek açısından faydalı olduğunu düşünüyorum.

Ö14: Destek eğitiminde öğrenci kendini daha rahat ifade edebildiği için farklı ortamlarda da kendini daha iyi ifade eder hâlde gelebilmektedir. Öğrenciler destek eğitimi ile kendini ifade etme olanağına sahip olduğu için özgüveni geliyor ve bence bu sosyal hayatlarına da yansıyor.

Araştırmada, *dezavantaj* kategorisi altında, *öğrenci, öğretmen ve yönetmelik-egitim politikaları* olmak üzere üç alt kategori elde edilmiştir. *Öğrenciler açısından dezavantajlar* incelendiğinde, okulun fiziksel koşullarından kaynaklanan destek eğitimi odalarının bulunmaması ve derslerin işlendiği yerlerin sürekli değişmesi nedeniyle çeşitli sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir. Bununla ilgili olarak Ö8 kodlu öğretmen şunları ifade etmiştir:

Ö8: *Okulda yeterli sınıf olmadığı için destek eğitimi derslerini okul kütüphanesinde ya da öğretmenler odasında veriyorum. Fakat öğretmenler odasına girip çıkanlar olduğu için öğrenci ve benim dikkatimiz dağılıp dersten kopmalar yaşanıyor. Bu durum öğrencide isteksizlik yaratabiliyor. Sürekli yer değişikliği yaşanmasından dolayı da derste istenilen verimlilik sağlanamamış oluyor.*

Öğretmen açısından dezavantajlar incelendiğinde destek eğitimi alan öğrencilerin seviyesindeki farklılıklar, gelen raporlarda karşılaşılan tanı eksiklikleri, öğrencilerin derse karşı isteksiz ve ilgisiz olması gibi dezavantajlar tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak öğretmenlerin destek eğitimi konusunda yeterli bilgi sahibi olamama durumları da dezavantajlar arasında yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö1: *Öğrenci tanılanmasında bazı eksikler ve yanlışlar olabiliyor. Mesela orta zihinsel olması beklenen bir öğrenci hafif düzey tanılanabiliyor.*

Ö13: *Farklı tanı, hatta aynı tanı olsa bile farklı seviyelerde öğrenciler var. Bunların hepsine yetemiyorsun ve çok zorlayıcı oluyor.*

Ö10: *Öğrencinin okula gelmediği günlerde dersimizi işleyememe durumları oluyor. Bu sebeple de öğrencinin destek eğitimi alamadığı günler sonrasındaki öğrencide ilgisizlik ve derse karşı isteksizlik oluşuyor. Öğrenci çabuk sıkılan bir öğrencimiz olduğu için ilgisini diri tutmakta sorun yaşıyorum.*

Ö11: *Farklı tanıya sahip öğrenciler var. Hafif zihinsel tanı ve çok öğrencimiz var. Mesela orta düzey bir öğrenci var. Aslında özel eğitim sınıfında okuması gerekiyor. Orta ve ağır düzey tanı öğrencilerin raporlarını hafif düzey verdiklerini maalesef görüyoruz. Öğrenci raporunu elime alıp bir bakıyorum. Rapor hafif düzey ama bir bakıyorsun bu hiç hafif düzeyli diğer öğrenciler gibi değil. Bunlar da hep ypraticı.*

Ö4: *Şu ana kadar okuma yazma sıkıntısı olan bir öğrencim vardı. Zaten biraz okuma ve yazmaya yönelik çalışmalar yapmaya çalışıyoruz. Hani böyle heceleyerek öğretmeye çalışıyoruz. Daha basit ve uzun cümlelerin olmadığı kısa akılda kalan kelimelerle ilerlemeye çalışıyorum. Böyle bir durum da gerçekten öğretmekte çok zor oluyor. Ancak bunun için bizim gerçekten yeterliğimiz yok. Biz sınıf öğretmeni değiliz.*

Yönetmelik ve eğitim politikaları açısından dezavantajlar incelendiğinde destek eğitimi veren sosyal bilgiler öğretmenlerinin denetlenmemesi ve gönüllü olma noktasında dezavantajların olduğu tespit edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri destek eğitimi verme konusunda çoğunlukla okulda destek eğitimi verecek öğretmen bulunmadığını ve farklı okullardan öğretmenlerinin gönüllü olmadığını ve bazı durumlarda idarenin görevlendirmesiyle kabul ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

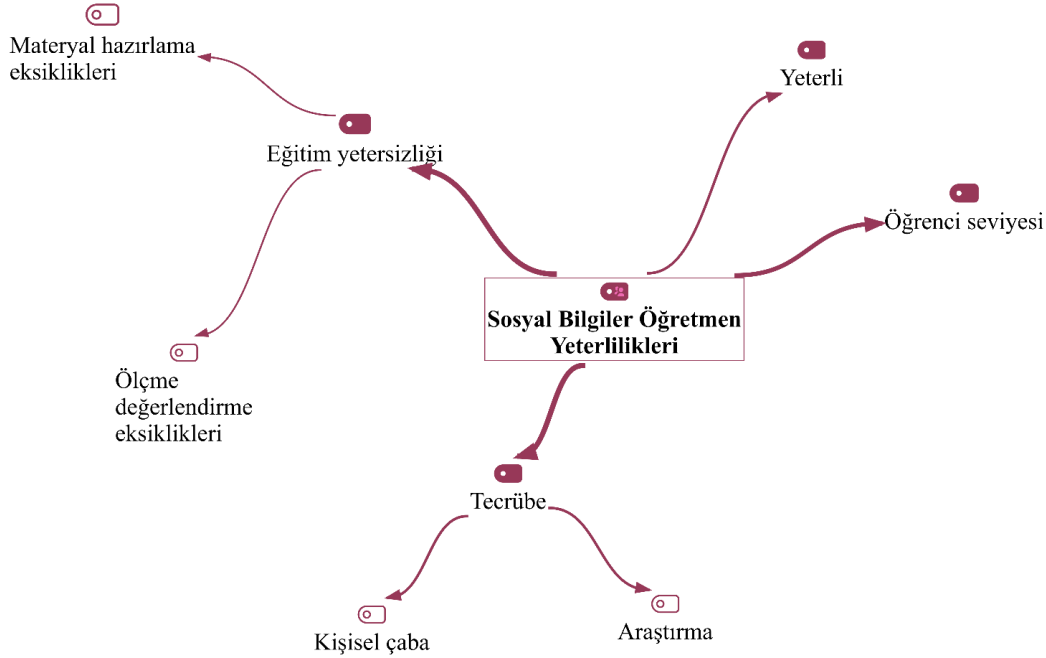
Ö1: *Destek eğitime ihtiyacı olan öğrencinin sosyal bilgiler dersinden alınıp aynı dersin verilmesi gerekiyor. Bu durumda tek öğretmenli okullarda öğretmen bulunamıyor. Öğretmen olsa bile ders saatini dolduran öğretmenden kaynaklı destek eğitimi verilememesi yönetmelik eksikliklerinden bazılarının. Başka okuldan öğretmenler de sadece destek eğitimdeki birkaç saatlik ders içinde gelmeyi tercih etmiyor.*

Ö14: *Ben yönetici olduğum bir dönem yine destek eğitimi veriyordum. Mesela bir çocuğa on saat, on iki saat verdim. Hatta biliyorsunuz bir ara idareciler destek eğitimine de girebiliyordu. Onu da kaldırdılar mesela. Ee şimdi*

okulda öğretmen sayımız yeterli olmadığında dışarıdan da gönüllü kimse gelmeyince açamıyoruz. Eğitim politikalarının düzenlenmesi gerekiyor.

3.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi konusundaki yeterlilik düzeyleri nasıldır?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlar, MAXMaps Kod - Alt Kod Bölümler Modeli ile çözümlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Şekil 2. Sosyal bilgiler öğretmen yeterlilikleri maxmaps kod- alt kod bölümler modeli

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ve kodlamalar doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretmen yeterlilikleri kategorisi elde edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, öğrenme ve öğretme süreci içerisinde destek eğitimi konusunda fazla bir eğitim almadıkları için özellikle materyal hazırlama ve ölçme değerlendirme konusunda eğitim yetersizliğine sahip olduğunu düşünmektedir. Destek eğitimi konusunda sosyal bilgiler öğretmenleri tecrübenin önemli bir etken olduğunu, bunun da kişisel çaba ve öğretmenin bireysel araştırmalarına bağlı olarak geliştiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin yeterlilik düzeyinde aynı zamanda öğrencilerin seviyelerinin de önemli olduğu belirtilmiştir. Araştırmada bazı öğretmenler ise kendilerini destek eğitimi verme konusunda yeterli bulmaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konu ile ilgili görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö1: Destek eğitimi için eğitim aldım. Ancak yetersizim, şu an birçok konuda yetersiz olabilirim. Ölçme değerlendirme, materyal hazırlama gibi konularda eğitim almam gerektiğini düşünüyorum.

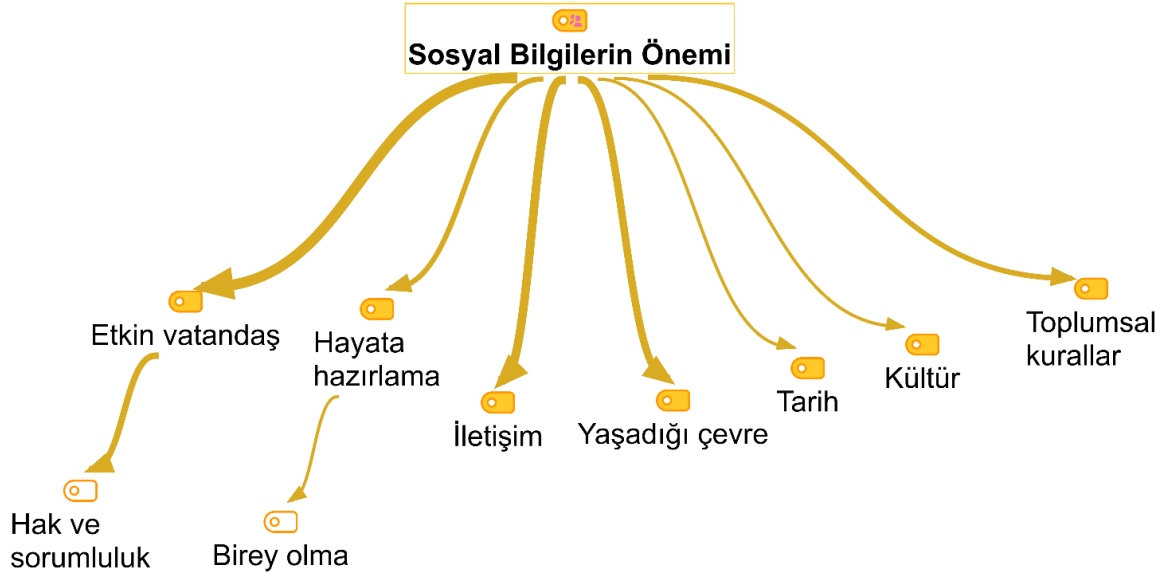
Ö4: Tamamen yeterli olduğumu düşünmüyorum. Özellikle öğrencilerin durumunun birbirinden farklı olması, algılama seviyelerinin farklı olması bu durumu ortaya çıkarıyor. Dersi anlatırken öğrenci seviyesine inmeye gayret ediyorum. Fakat bu durum her zaman istediğim gibi gerçekleşmiyor.

Ö7: Destek eğitimi için hazırlanması gereken materyaller ve ölçme değerlendirme yöntemleri farklıdır. Bu sebeple öğretmenin diğer derslere kıyasla daha dikkatli olup öğrencinin özel durumuna uygun öğretim süreci planlaması gerekmektedir. Bu konuda bir öğretmen olarak seminer almak ya da bu sürece yönelik destek almamızın gerekli olduğunu düşünmekteyim.

Ö14: Yeterlilik durumu tecrübeyle gelişen bir durum oluyor çoğu zaman. Ancak öğretmen olarak sürekli araştırıyorum. Biraz da benim kendi çabamla bu yeterlilik düzeyim arttığını düşünüyorum.

3.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi "Destek eğitimi odalarında eğitim alan öğrencilere sosyal bilgiler dersinin verilmesi hakkında öğretmenlerin düşünceleri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlar, MAXMaps Kod - Alt Kod Bölümler Modeli ile çözümlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Şekil 3. Sosyal bilgilerin önemi maxmaps kod- alt kod bölümler modeli

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ve kodlamalar doğrultusunda, *sosyal bilgilerin önemi* kategorisi elde edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, destek eğitimi öğrencilerine sosyal bilgiler dersinin verilmesinin önemli ve gerekli olduğunu belirtmiştir. Öğretmenler tarafından sosyal bilgiler dersinin; etkin vatandaş olma, öğrencileri hayata hazırlama, iletişim, yaşadığı çevrenin farkında olma, tarih, kültür ve toplumsal kurallara uyum sağlama noktasında destek eğitimi öğrencilerine katkı sağlaması bakımından önemli olduğu ifade edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konuyla ilgili görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

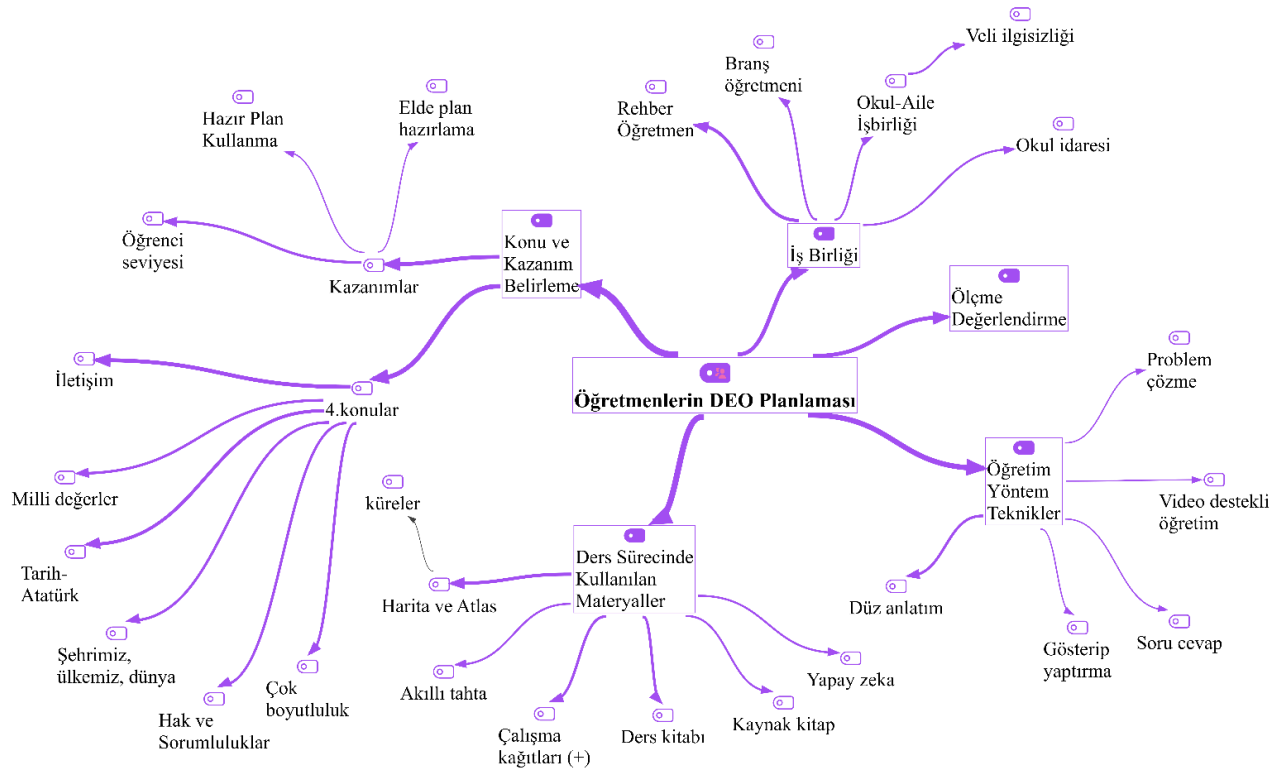
Ö6: Bu dersin, destek eğitiminde verilmesinin yerinde bir karar ve yararlı olduğu düşüncesindeyim. Hayatın içinde karşılaşma ihtimali yüksek, günlük hayatta işlevi ve karşılığı olan bilgileri öğrenciye vermenin yaşamını kolaylaştıracağı kanaatindeyim. Örneğin haklarını ve sorumluluklarını öğrenememiş, hak arama yollarını bilmeyen bir birey sosyal hayatta bu tarz sorunlu durumlarda zorlanacağı düşüncesindeyim.

Ö13: Sosyal bilgiler konuları etkin vatandaşlıktan başladığı için kaynaştırma öğrencilerinin vatan sevgisi ve millet bilincine sahip olabileceği, ülkemizin ve dünyanın geçmiş dönemlerini anlattığı için temel tarih bilincini, ülkemizin kaynaklarını öğrettiği için temel ekonomik bilgileri, güncel teknolojik gelişmeleri takip edeceği bir derstir. En önemli kazanımı bana göre kaynaştırma öğrencilerinin genelde okulda dışlanan ve iletişim kurulmakta güçlük çekilen öğrenciler olduğu için- öğrencinin etkili iletişim becerileri ile insanlara daha ılımlı ve samimi yaklaşması sağlıklı düşünmelerine yol açacaktır.

Ö12: Sosyal bilgiler dersimizin yaşamla birebir ilgili, iletişim kurma becerileri kazanma, ülkesini tanıma, vatandaşlık hak ve sorumluluklarının farkında olma noktasında destek eğitimi verilen öğrencilerimize çok büyük katkıları olduğunu düşünüyorum. Bu dersimizin olmaması durumunda arkadaş iletişimi ve topluma uyum noktasında eksiklikler oluşabilir. Aynı zamanda hak ve sorumluluklarının farkında olmayan duyarsız bir vatandaş özellikleri kazanabilir. Bu olumsuz özelliklerin yanında en önemlisi aidiyet anlamında vatan sevgisi, bayrak sevgisi, millet sevgisi süreçlerinde somutlaştırma tam anlamıyla gerçekleşmediğinden milli bilinç gerçekleşmesinde sorunlar yaşanır. Etkin ve sağlıklı birey olma sürecinde aksaklıklar ve eksiklikler ortaya çıkar diye düşünüyorum.

3.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Sosyal bilgiler öğretmenleri destek eğitimi odasında derslerini nasıl yürütmektedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlar, MAXMaps Kod - Alt Kod Bölümler Modeli ile çözümlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Şekil 4. Öğretmenlerin DEO planlaması maxmaps kod- alt kod bölümler modeli

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ve kodlamalar doğrultusunda, destek eğitimi odalarının planlanması teması altında konu ve kazanımları belirleme, ders sürecinde kullanılan materyaller, öğretim yöntem teknikleri, ölçme- değerlendirme ve iş birliği kategorileri elde edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri konu ve kazanım belirleme kategorisinde konu ve kazanımların belirlenmesinde tercih ettikleri yöntemlere yer vermişlerdir. Öğretmenler, kazanımların belirlenmesinde öncelikle rapora bağlı olarak öğrencilerin seviyeleri dikkate alınarak plan hazırlamaya özen gösterdiklerini, bazıları tarafından internet ortamında belirli sitelerde yer alan hazır planların kullanıldığı ve buna ek olarak bazı öğretmenlerin de öğrencilere özel olarak kazanımları belirlediğini ifade etmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konu ile ilgili görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö10: Destek eğitimi verdiğim öğrencinin normal sınıfta dersine ben girmediğim için öğrenciyi ilk olarak tanıımıyordum. BEP planı hazırlarken bu sebeple sorun yaşadım. Sosyal Bilgiler dersine giren zümrem ve rehber öğretmenimizden bu konuda destek istedim. Bir önceki yıl destek eğitimi veren sosyal bilgiler öğretmeni ile

öğrencinin hangi düzeye kadar ilerlediklerini, hangi konularda eksiklik yaşadıkları hakkında bilgiler elde ettim. Bu doğrultuda da kazanımları ve konuları belirleyip planı hazırladım.

Ö12: Öncelikle öğrencilerimizin BEP ve ZEP durumuna göre süreçleri planlamaya çalışıyorum. Okul rehber öğretmenlerimizle iletişim kurarak destek eğitimi vereceğim öğrencilerimi tanımaya çalışıyorum. Öğrencilerimle ön görüşme yaparak, geçmiş çalışma raporlarını ve öğretmen görüşlerini inceleyerek konu ve kazanımları belirlemeye çalışıyorum.

Ö13: Öğrencimin seviyesine uygun özel BEP planını oluşturup bu süreci okul rehber öğretmenimiz danışmanlığında olgunlaştırıp uygulama aşamasına geçmeye çalışıyoruz. Bu süreçte dikkatli ve ayrıntılı çalışmak ve ortaya özgeçmiş bilgisi çıkarmak çok yorucu olabiliyor. Mesleğin ilk yıllarında hazır şekilde internetten BEP planı kullandığım da oldu. Pek çok meslektaşımız internet üzerinden hazır planları da hala kullanabiliyor.

Ö14: Öğrencilerime yönelik öğretim sürecini kişiye özel BEP planı doğrultusunda belirlenen konu ve kazanımları ele alarak oluşturmaya çalışıyorum. Konu ve kazanıma göre ders içi etkinlik ve materyallerimi oluşturup dersimi işlemeye çalışıyorum.

Ö11: Derse giren sosyal bilgiler öğretmenine danışarak öğrencinin hangi konularda eksikliği olduğunu belirleyerek ve bunu yıllık plana işleyerek çalışmalarımı gerçekleştiriyorum. Konuları belirlerken öğrenci potansiyeli ve düzeyini dikkate almak önemlidir.

Ö1: Çocuğun seviyesini belirlerken tabii ki bir geçmiş öyküsü, işte seviyesi durumu falan onları zaten oradan öğrenerek yapıyoruz ama mesela hangi kazanımı belirleyeceğinizi nasıl seçeceğimiz hiçbir yerde yazılı değil. Ben "bu çocuğa bunu öğretmeliyim kısmı" öğretmende oluyor. Çünkü hani öyle bir planımız yok. Tamam ben sosyal bilgilerden destek eğitimi vereceğim. Ama ne vereceğim belli değil, hani böyle bir belirsizlik var. Biz de meslek sırrı diyorlar ya aslında bu öyle bir şey. Mesela çocuk okula yeni gelmiş 5. Sınıf ise yapacak bir şey yok da. Bu öğrencinin tanısı neyse ona göre plan belirliyorum. Ancak çocuk mesela 6. ve 7. Sınıfsa ve tanıyorsam birazcık ona göre belirliyorum.

Ders sürecinde kullanılan materyaller kategorisinde öğretmenler, harita, atlas, akıllı tahta, çalışma kağıtları, ders kitabı ve kaynak kitaplar, yapay zekâ uygulamalarından faydalandıklarını belirtmiştir. Bununla ilgili Ö12 deneyimlerini "Fiziki imkânlar ölçüsünde de derslerimizi haftada bir defa iki ders saati şeklinde yapıyoruz. Dersimizde harita, görsel kullanımı başta olmak üzere gerçek hayatla ilişkilendirilebilecek etkinlikleri yapmaya gayret gösteriyorum." şeklinde ifade etmiştir.

Ö7: Genelde okulda mevcut bulunan harita, küre, dünya, resimli kağıtlar vb. unsurları kullanıyorum. Özel öğrencilere özgü nasıl bir materyal hazırlayacağımı bilmiyorum.

Ö13: Öğrencinin zihninde konuyu canlandırabilmesi adına görsel materyaller öncelikle tercih edilmektedir. Kullandığımız materyaller her öğrencinin seviyesine uygun olarak farklı hazırlanmaktadır. Bilgi kartları, küreler, harita ve atlaslar, sözlükler, akıllı tahtalar, yapay zekâ uygulamaları kullandığımız materyallerdir.

Öğretmenler, öğretim yöntem teknikleri kategorisinde düz anlatım, gösterip yaptırma, soru cevap, video destekli öğretim ve problem çözme gibi yöntem ve teknikleri kullandıklarını ifade etmişlerdir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö3: Anlatma, soru cevap, video destekli öğretim.

Ö4: Öğrencinin seviyesine ve derse karşı ilgi seviyesine göre planlama yapıyorum. Ders saatinin tamamını bilgi ağırlıklı olmamasına dikkat ediyorum. Anlatım, soru-cevap gibi yöntem ve teknikleri kullanıyorum.

Öğretmenler, ölçme ve değerlendirme sürecinde BEP planına bağlı kalarak konuyla ilgili değerlendirmeler yapmaktadır. Öğretmenler genellikle konu bitiminde ve konu aralarında birebir sorular sorarak ölçme işlemini yapmaktadır. Konuyla ilgili bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

Ö1: *Özel sınavlar yapıyorduk o öğrencilere. Bir de ben nasıl sınav yapacağıma bazen öğrencinin durumuna bakarak karar veriyordum. Mesela çocuğun durumu iyi diyelim ki işte o zaman diğer çocuklarla aynı sınavı yaptığım da oluyor benim. Çok nadir de olsa birazda düşünüyorum. Çocuk çok da mahcubiyet hissetmesin diye. Ancak genellikle kişiye özel sınavlar yapıyorum. Kazanımları daha basit olanlardan seçerek sınavları hazırlıyorum.*

Ö3: *BEP planına göre hareket ediyorum. İşte yine ram raporu orada devreye giriyor. Yani çocuğa ne öğrettiyse ve o BEP planı neyse ona göre sorular sormaya çalışıyoruz. Ya zaten genelde şey yapmaya çalışıyordum. Ben böyle bir tık iyi olan çocuk için 2- 3 derste bir, dersin son 10 dakikasında işlediğimiz konularla alakalı sözlü olarak sorular soruyorum.*

Ö8: *Yazılı yoklama yapılarak öğrenci seviyesi ve durumuna göre soru tarzını belirliyorum.*

Ö10: *Her konu bitiminde çalışma kâğıdı ve etkinlikler üzerinden konunun anlaşılıp anlaşılmadığı ya da hangi konuda eksik olduğunu gözlemliyorum. Değerlendirme sonucunda eksiklerini gidermeye çalışıyorum.*

Öğretmenler, iş birliği kategorisinde, okulun rehber öğretmeni ve branş öğretmeninin, okul idaresi ile iş birliği içerisinde olduğunu, ancak okul-aile iş birliği bağlamında bazı velilerin ilgisizliğinden dolayı yeterince iş birliğinin sağlanmadığını belirtmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö12: *Öğrencilerimle iş birliği yapma noktasında dersine giren öğretmen arkadaşlarımla görüşmeler yaparım. Böylece öğrencime nasıl katkı sunabilirim sorusuna cevap bulmaya çalışırım. Okulda, evde ve sınıf içindeki davranışlarıyla ilgili bilgiler edinmeye gayret gösteriyorum.*

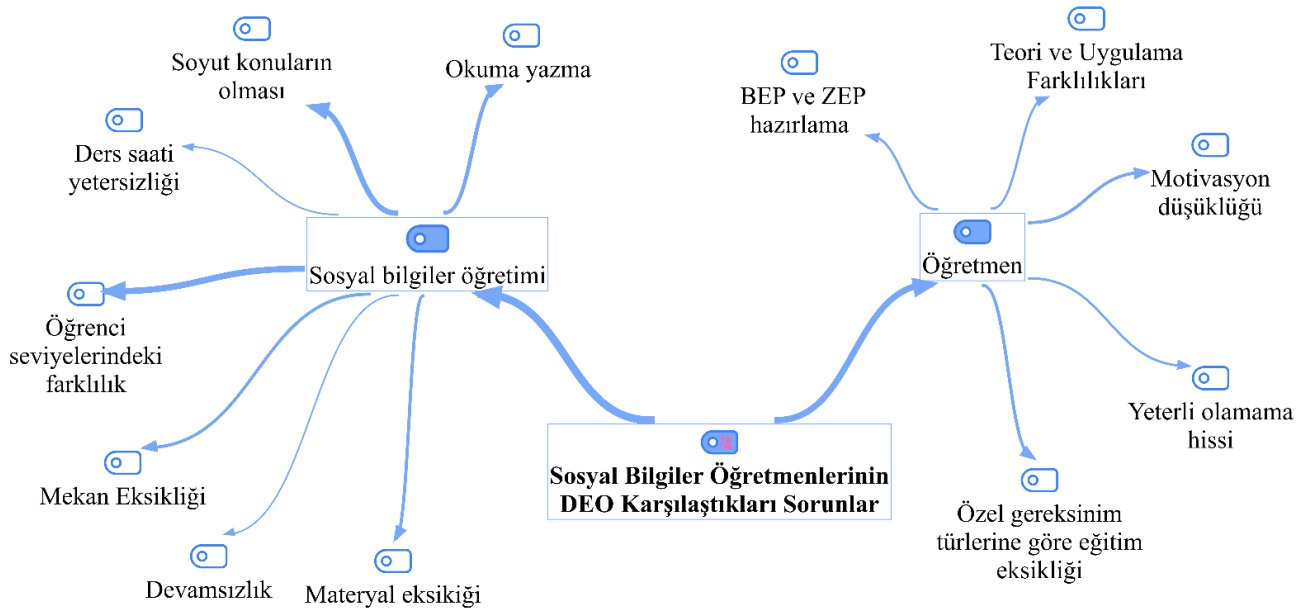
Ö11: *Destek eğitimi alan öğrencinin velisi ve okul rehber öğretmeni ile ders sürecindeki durumu hakkında daima iletişim halinde oluyorum. Bazı öğrenciler de doktor takibinde olabiliyor. Doktor takibinde olan öğrencinin velisi ile bu süreç hakkında konuşuyoruz. Anne-baba, doktor kontrolü ve ilaç durumu ile ilgili bize bilgi verir. Kullandıkları ilaçların öğrenciye etkisi hakkında aileyle iletişim halinde oluyoruz. Öğrencinin ilaç durumuyla ilgili sınıf öğretmeni ile de iletişime geçiyorum. Öğrenci gelişimi hakkında görüşmeler yapıp iş birliği içerisinde çalışmalarımı sürdürüyorum. Ayrıca rehber öğretmenden yardım alıyorum.*

Ö10: *Rehberlik servisi, branş öğretmeni ve gerekli olduğu durumlarda ise veli ile iletişim kuruyorum. Destek eğitimi veren diğer branşlar ile iş birliği içerisindeyim. Öğrencimizin okuma-yazma becerisini kazanmasını sağlamaya yönelik ortak çalışmalar da yapıyoruz.*

Ö9: *Velilerimiz bu konuya dahil olmuyorlar. O yüzden çok fazla iş birliği yapamıyoruz. Biz daha çok rehberlik servisiyle ihtiyaç duyduğumuz konularda iş birliği yapmaktayız.*

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi "Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odasında yaşadıkları sorunlar nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlar, MAXMaps Kod - Alt Kod Bölümler Modeli ile çözümlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Şekil 5. DEO'da karşılaşılan sorunlar maxmaps kod- alt kod bölümler modeli

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ve kodlamalar doğrultusunda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odalarında karşılaştıkları sorunlar kategorisi elde edilmiştir. Bu kategori sosyal bilgiler öğretimi konusunda yaşanan sorunlar ve öğretmenin kendi yaşadığı sorunlar olmak üzere sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen alt kategorilerinden oluşmaktadır. Öğretmen kategorisi incelendiğinde BEP ve ZEP hazırlama, destek eğitimi öğrencilerine ders verme noktasında teori ve uygulama farklılıklarının olması, özel gereksinim türlerine göre eğitim verme eksikliği, öğretmenlerin yeterli olamama hissi ve ders sürecinde yaşadıkları motivasyon düşüklükleri öğretmenlerin karşılaştığı sorunlardandır. Sosyal bilgiler öğretimi alt kategorisinde yaşanan sorunlar ise öğrencilerin devamsızlıkları, okulum materyal eksiklikleri, destek eğitimi alan öğrencilerin seviyelerindeki farklılık, ders saati, mekân eksikliği, soyut konuların olması ve okuma yazma sorunlarıdır. Bu konuda öğretmenler en çok, öğrenci seviyelerindeki farklılıklar, öğretim programlarında soyut konuların yer alması ve öğrencilerin okuma yazma eksikliklerinden kaynaklanan sorunlar yaşamaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konu ile ilgili görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö1: Destek eğitimi konusunda pek bir sorun yaşamıyorum. Ancak yine de tam anlamıyla daha verimli olması açısından eğitim almamız gerektiğini düşünüyorum. Sonuçta öğrenciler özel gereksinimli, hafif düzey tanılansa da daha fazla geriliği olan öğrenciler olabiliyor. Bu da destek eğitimi verecek olan öğretmenlere eğitimi verilmesi gerekliliğini ortaya koyuyor.

Ö2: Öğrencinin bazen derse karşı ilgisizliği veya öğrenme çabası içerisinde olmayışı benim motivasyonumu düşürüyor. Bu da öğrenciye konuyu nasıl öğreteceğim konusunda karmaşa yaşamama neden oluyor.

Ö3: Öğrencilerin durumları ile ilgili olarak velilerin de işin içinde olması önemli. Onları daha çok çekebilmemiz gerekiyor. Bazı velilere hiç ulaşamıyoruz. Genelde aileler dağılmış halde çocuklar da nene ve dedelerinde kalıyor. Bu çocuklar çok ilgisiz kalıyorlar maalesef.

Ö14: Her öğrenci farklı. Şimdi mesela diyelim ki bugün bir öğrenci ile dersimiz var. Onunla derse başlıyoruz. Önce çocuk ile sohbet ederek önce onu bir motive ediyoruz. Hani, konuşmasını sağlıyoruz. Ondan sonra dersimize başlıyoruz. Etkinlik kağıtlarımız var, onu yapıyoruz. Mesela böyle olunca okuldan çocukta mutlu ayrılıyor, sen de

mutlu ayrılıyorsun. Ancak şimdi başka bir öğrenci geliyor. Bir kere hani bırak konuyu öğretmek, çocuk derse girmek istemiyor. Destek eğitimi odasına girmek istemiyor, sınıftan çıkmak istemiyor. Ee senin de çocuğu alman gerek, ona ders vermen lazım. Bir şekilde ikna etmeye çalışıyorsun. Mesela misafir konuşalım diyorsun. Hadi gel önce dışarı çıkalım seninle sohbet edelim diyerek bir şekilde destek eğitimi odasına zorla götürüyoruz. Ahmet ne yaptın hafta sonu bir yere gittiniz mi işte gibi böyle çocuğa hani rahatlatacak sorular soruyoruz. Bazıları bunlara bile cevap vermiyor. Bu durumlarda "Tamam diyorum. Hani konuşmak istemiyorsun. Sen hazır olduğunda başlayalım." diyorum. Mesela hocam bekliyorsun 1 dakika, 2 dakika, 5 dakika... Ancak çocuk hala hiçbir şey yapmıyor. Tepki dahi vermiyor. Sonra içinden "Bir şeyler yapmam lazım ama ne yapmam lazım?" diyorsun. Çocuğu bir şekilde konuşturmam gerekiyor. Dersi geçtim artık konuşsun diye uğraşıyorsun. Hani sohbet edelim istiyorsun ama çocuk hocam hiç cevap vermiyor. Şimdi çocuk zaten istemediği için bazen ne yaparsan yap ikna edemiyorsun. Bu tarz durumlar motivasyonumuzu kaybettiriyor ve ne yapacağımı bilemez hâle getirebiliyor. Yetersizlik hissini tüm iliklerime kadar hissediyorum öyle anlarda...

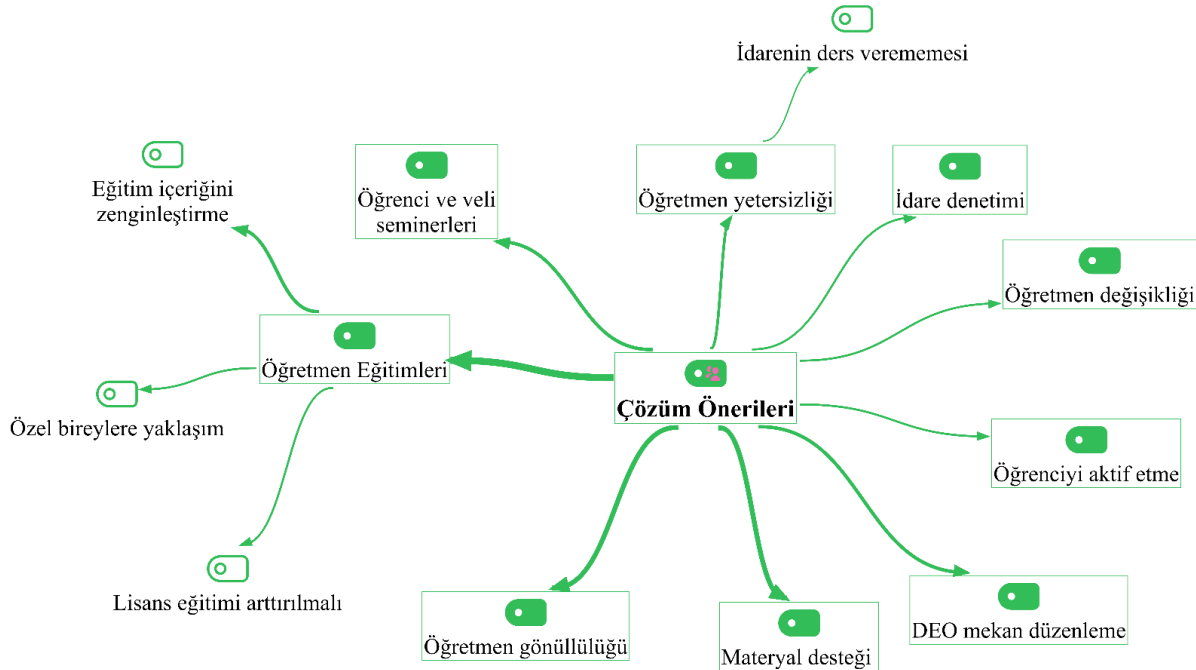
Ö13: Bazı konuların soyut ve anlaşılmasının zor olması öğretilmesini zorlaştırmaktadır. Öğretim programında yer alan konuların sınıf seviyesindeki uyumsuzluğu da konuların öğretilmesini zorlaştırmaktadır. En büyük sorunlardan biri ise öğrenci için bize ayrılan ders saatinin öğretilcek kazanımlar için yetersiz kalmasıdır.

Ö6: Fiziki açıdan yeterli olan sınıflar olsa, okulumuzda materyal eksikliği de görüyoruz. Yani materyali bulamıyoruz. Mesela hocam okula devlet göndermiyor. Biz devlet okuluyuz. Okulun kendi alma imkânı yok. Genelde sınıf bulmak bile zor. Çocuklar hep böyle koridorlarda masa kullanarak ders işliyor.

Ö7: Öğrenciler arasında bu kadar farklı düzeylerin olması, öğretmenin aynı konuları farklı seviyelerde anlatmaya çalışması da bizlerin zorluk yaşamasına sebep olmaktadır. Bazen öğretmen, öğrencinin seviyesine inemediğini düşünerek endişeye kapılıp verimsiz oluşunu düşünebiliyor.

3.6. Altıncı alt probleme ilişkin bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi "Sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odasında yaşadıkları sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?" şeklinde ifade edilmiştir. Öğretmenlerin ilgili soruya vermiş oldukları yanıtlar, MAXMaps Kod - Alt Kod Bölümler Modeli ile çözümlenmiş ve aşağıda sunulmuştur:

Şekil 5. Çözüm önerileri maxmaps kod- alt kod bölümler modeli

Öğretmenlerin vermiş oldukları cevaplar ve kodlamalar doğrultusunda, çözüm önerileri kategorisi elde edilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenleri, yaşadıkları sorunların çözümü için öncelikle öğretmenlere destek

eğitimi konusunda eğitim verilmesi gerektiğini ve bu eğitimlerin içeriğinin zenginleştirilmesinin önemini, özel bireylere yaklaşım konusunda daha pratik çözümlerin yer alması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenler, lisans düzeyinde ders sayısının artırılması gerektiğini belirtmektedirler. Bunlara ek olarak, gönüllü ders verme, materyal desteği sağlama, eğitim mekânlarını düzenleme, sorun yaşandığında öğretmen değişikliği yapma, öğrenci ve veli seminerleri verme, idarenin destek eğitimi derslerini denetleme gibi konularda yapılacak düzenlemelerin yaşanan sorunların çözümünde etkili olacağı düşünülmektedir. Bunlara ek olarak destek eğitimi verecek olan öğretmen sayısının yetersizliği durumu bulunmaktadır. Bu durumda okul idarecilerinin ders verme hakkına sahip olmaması da bu sorunun çözümüne engel teşkil etmektedir. Öğretmenler, destek eğitimi verebilecek öğretmen bulunmadığında idarenin de ders vermesinin bu sorunun çözümü olacağını ifade etmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konu ile ilgili görüşlerinden elde edilen doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö13: Hizmet içi eğitim verilerek destek eğitimi süreçlerinin daha verimli geçirilmesi sağlanabilir.

Ö1: Destek eğitimi alan öğrencilere hangi kazanımları, nasıl vereceğimiz konusunda netlik yok. Zaten bu öğrenciler için esneklik bulunmak zorundadır. Ancak yine de böyle daha merkezileşmiş, standartlaşmış bir şey olabilir. Bu konularda kimin, neyi, nasıl yapacağı üzerinde eğilebiliriz. Şimdi bakanlığın politikalarında şu an için yok. Gündemde müfredat var. Bunlarla ilgili gündemde bir şeyler yok. Aslında en çok önemsenmesi gereken konulardan biri. Okulların destek eğitime bence fazlaca ihtiyaç var. Merkezileşme önemli yani istediğiniz gibi kime hangi kazanımı vermek gerekiyor, hafif düzeye ne yapılmalı, hafif orta zekalıları nasıl yapacağız, hangi öğrenme güçlüğünde neler yapılmalı, neler öğretilmeli gibi konularda çok açık var. Bundan dolayı daha böyle merkezileştirip insanlardan uygulamasını beklenirse belki daha iyi olabilir. Yine tabii ki esneklik payı verilmek zorunda da ama yine de genel çerçevenin alan uzmanlarıyla birlikte çizilmesinin önemli olduğunu düşünüyorum.

Ö9: Eskiden idarecilerde destek eğitimi dersi verebiliyordu. Ama bunu da artık suistimal ettiler sanırım o yüzden veremiyoruz. Aslında bu iş için idareciler daha uygun. Bazen idarecilerin ders boşluğu branş öğretmenlerine göre daha fazla olabiliyor. Bu durumun tekrar eskisi gibi olması özellikle köy okullarında dışarıdan öğretmen destek eğitimi için gelmediğinde de daha yararlı olacaktır.

Ö4: Öncelikle destek eğitimi verecek öğretmene bireyselleştirilmiş eğitim konusunda eğitim verilmesi gereklidir. Hatta bu eğitimin zorunlu olması gereklidir. Her okul bünyesinde destek eğitimi odasının kesinlikle olması gereklidir. Beden eğitimi odası, fen laboratuvarı, resim atölyesi gibi sınıflarda destek eğitimi verilmesi hem öğretmen açısından hem de öğrenci açısından olumsuz bir durumdur. Oluşturulacak destek eğitimi odalarının öğrenci durumuna göre ve öğrencinin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmelidir.

Ö11: Yine destek eğitimin niteliğinin artırılması için öğretmenin yaptığı çalışmaların okul yönetimi tarafından denetlenmesi gerekmektedir. Öğrencinin geldiği seviyenin belirlenmesi için belli aralıklarla ölçme değerlendirme faaliyeti yapılmalıdır.

Ö8: Öğretmenlere bu görevler verilirken gönüllülük esasına uygun hareket edilmelidir. Aksi halde zorunlu yapılan destek eğitimi faaliyetlerinin katkısı tartışılmalıdır. Yani öğrenciye çok bir şey katılamıyor. Açıkçası ben onu gördüm yani çevremde. Çünkü gerçekten o seviyeye inmek yeterli olmuyor. Birebir özel bir eğitim vermek gerçekten zor olabiliyor. Biraz da bu iş gönüllü öğretmen olmadığında zorunlu olunca, öğretmendeki ders verme isteğinin az olması, bir de zorunlu olması zaten verim almayı gerçekten çok düşürüyor. Öğretmenler olarak normal bir ders saatinden daha fazla efor sarf ediyoruz. Aslında basit gibi gelebilir ama öyle değil. Daha fazla yorulduğunu hissediyorsun. Bazen karşıdaki öğrencine bir şey geçmediği zaman (konuyu anlamaması vb.), zaten öğretmenin bittiği yer. İşte o zaman kişi gerçekten kendini de kötü hissediyor. Bir de yeterliliği olmayınca...Hani zaten verim alınmıyor. Bununla ilgili gönüllü öğretmenlere çeşitli eğitimler verilip, tüm branşlar düzeyinde az çok bilgi sahibi olup böyle bir joker öğretmen tarzı bir şey olsa daha güzel olur diye düşünüyorum.

Ö7: Diyelim ki bir öğrenci sosyal bilgilerden destek eğitimi alıyor. Bu öğrenci kendi arkadaşlarıyla sınıfında sosyal bilgiler dersi işlerken dersin ortasında başka bir meslektaşım gelip o öğrenciyi almak zorunda kalıyor. Bu durum öğrencileri zora sokabiliyor. Bazen öğrenci kendi dersinde olmaktan çok memnun ve o an çıkmak istemiyor. Kaynaştırmanın bile mantığına uymayan şeyler var. Bu durumun düzenlenmesi gerekiyor.

Ö5: Destek eğitimi verilen ders ortamının sabit olmaması önemli sıkıntılardan bir tanesi. Eskiye göre fiziki alanın ve görsel imkanların olduğu sınıflar olsa daha iyi olacaktır. Bir de destek eğitimi veren öğretmenlerin daha istekli olmalarını sağlayacak maddi ve manevi olarak desteklenmesi iyi olur. Buna ek olarak destek eğitimi dersi veren öğretmenler ile her zaman olmasa bile bazı zamanlar da özel eğitim öğretmenleriyle bir araya gelsek onlardan bir şeyler öğrenecek daha etkili olacağımızı düşünüyorum. Yani biraz daha böyle özel eğitim alanında uzmanlaşmış kişilerden destek almamız mesela daha bence faydalı olacaktır. Mesela bunlar karşılaştığım sorunlardandı hocam.

Ö6: Derste olumsuz bir durumla karşılaştığımızda, çocuğa ulaşamadığımızda meslektaşlarımızdan destek alıyoruz. Ama devlet kanalıyla bu destek bize gelse, özel eğitim öğretmenlerinden seminerler alsak hizmet içi daha etkili olur. O zaman bu odaların daha faydalı olacağını düşünüyorum. Öğretmenlerle bu konuyla ilgili sorunların ve çözümlerini bulduysa onların konuşulduğu toplantılar veya platformlar olsa güzel olur. Düşünsenize bugün sınıfta yaşadığım problemi nasıl çözdüğünü anlatıyorsun ya da birileri anlatmış oluyor. Böylece sen de o deneyimlerden faydalanabiliyorsun.

Ö3: İlk olarak fiziki şartların dikkatli bir şekilde düzenlenmesi gerekiyor. MEB tarafından daha fazla video tarzında belge hazırlanması gerekiyor. Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına, destek eğitimi öğrencileri ile ilgili dersler verilmeli ve staj zamanında bu tarz öğrencilerle de çalışmaları sağlanmalı. Çocuğun okula devamlılığının sağlanmasında okul idaresinin de destekleyici olması ve bu konuda yaptırım uygulanmalıdır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlara göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar; öğretmen eğitimi, fiziki koşullar, öğrenci seviyelerindeki farklılıklar ve kaynaştırma uygulamalarındaki aksaklıklar gibi çok yönlü sorunlardan kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin, destek eğitimi hakkında hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi, materyal ve mekân yetersizliklerinin giderilmesi, öğretmen motivasyonunu artıracak gönüllülük esaslı uygulamaların teşvik edilmesi ve öğrenci-veli-okul üçgeninde iş birliğinin güçlendirilmesi, yaşanan sorunların çözümüne katkı sağlayabilir. Bu bulgular, destek eğitimi süreçlerinin daha sistemli ve etkili hâle getirilmesi için eğitim politikalarında düzenlemelerin yapılmasının gerekliliğini göstermektedir.

Bu araştırmanın bulgularına göre, destek eğitimi uygulamalarının hem avantajları hem de dezavantajları öğretmen görüşleri doğrultusunda belirginleşmiştir. Araştırmanın birinci alt probleminde destek eğitimi uygulamalarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen görüşlerine göre destek eğitimi uygulamalarının hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından çeşitli avantajlar ve dezavantajlar sunduğunu göstermektedir. Özellikle birebir eğitim fırsatı, öğrencilerin motivasyonunu ve başarısını artırmakta; kendini ifade becerilerini geliştirmektedir. Destek eğitimi, öğrencilere birebir ilgi sunarak fırsat eşitliği sağlamakta ve bireysel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik destek sunmaktadır. Öğretmenler, bu süreçte öğrencilerin özgüvenlerinin, motivasyonlarının ve başarılarının arttığını gözlemlemektedirler. Örneğin Ö2, destek eğitimi sürecinde birebir ilgilenmenin öğrencinin derse olan ilgisini ve motivasyonunu artırdığı ifade edilmiştir (Ö2). Ayrıca destek eğitimi öğrencilerin kendilerini ifade etme becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Destek eğitimi, öğrencilerin kendilerini daha iyi ifade edebilmesine yardımcı olmakta ve bu durum sosyal yaşamlarına olumlu yansımaktadır. Destek eğitimi uygulamalarının öğrencilerin sosyal-kişisel gelişimine ve fırsat eşitliğine katkı yaptığı Çağlar (2016) tarafından yürütülen bir araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Destek eğitiminin, öğrencilerin okuma yazma, özgüven ve iletişimlerinin gelişmesine katkı sağlaması bakımından avantajları olduğu görülmektedir (Aydın, 2015; Kethley, 2005; Moody vd., 2000). Destek eğitiminin bu avantajlarının daha etkili olabilmesi açısından çeşitli dezavantajların giderilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarına göre dezavantajlar değerlendirildiğinde, okulun fiziksel koşulları, öğrenci ihtiyaçları ve tanı eksiklikleri, yönetmelik ve eğitim politikalarından kaynaklanmaktadır. Destek eğitimi odalarının yetersizliği ve

derslerin farklı mekânlarda yapılması hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin dikkatini dağıtarak eğitim verimliliğini düşürmektedir. Özellikle öğretmenler odası ve kütüphane gibi alternatif mekânlarda eğitim verilmesi, bu sorunları artırmaktadır (Ö8). Bu sorun, okul yönetimlerinin ve eğitim politikalarının fiziksel altyapı konusunda iyileştirmeler yapmasını gerektirmektedir. Eğitim ortamlarının düzenli ve uygun bir şekilde sağlanması, öğretmenlerin dikkatini ve verimliliğini artırabilir. Öğretmenlere göre dezavantajlardan birisi de öğrencilerin tanı eksikliklerinden kaynaklanmaktadır. Destek eğitiminde karşılaşılan tanı eksiklikleri ve öğrenciler arasındaki seviye farklılıkları, öğretmenler için sorunlar yaratmaktadır. Özellikle öğrencilerin tanı raporlarında karşılaşılan eksiklikler, eğitim sürecinin etkililiğini azaltmaktadır (Ö1, Ö13, Ö10). Öğrenci tanı raporlarındaki eksiklikler, destek eğitimi süreçlerinde sorun yaşatmaktadır. Bu durum, tanuların doğru ve eksiksiz yapılmasını sağlayacak bir sistemin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin destek eğitimi konusunda daha fazla bilgi ve deneyim sahibi olmaları, eğitim sürecinin etkililiğini artıracaktır. Bunlara ek olarak öğretmenler destek eğitimi ile ilgili yönetmelik ve eğitim politikalarındaki eksikliklere de değinmiştir. Destek eğitim uygulamalarının yönetmelik eksiklikleri ve gönüllü öğretmen bulma sorunları, eğitim sürecinin işleyişini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca, destek eğitimi sürecinin düzenli bir şekilde denetlenmemesi de uygulamanın kalitesini olumsuz etkilemektedir. Eğitim politikalarının gözden geçirilmesi ve öğretmenlerin destek eğitimi sürecine daha aktif bir şekilde dâhil olmalarını sağlayacak düzenlemelerin yapılması, bu sorunları çözebilir. Ayrıca, destek eğitimi konusunda öğretmenlerin profesyonel gelişimlerini destekleyen programların oluşturulması, eğitim kalitesini artırabilir. Ayrıca sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi alan öğrenciler hakkında yeterli bilgi ve deneyime sahip olmamaları da verilen eğitimin kalitesini düşürmektedir. Sonuç olarak, destek eğitimi uygulamaları öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak açısından önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, bu uygulamaların etkili olabilmesi için fiziksel, tanısal ve politik düzeyde çeşitli iyileştirmelerin yapılması gerekmektedir. Bu konuda yapılacak düzenlemeler, destek eğitiminin daha verimli ve etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayabilir.

Araştırmanın ikinci alt probleminde elde edilen, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi sürecindeki yeterlilikleri ile ilgili bulgular, bu konuda öğretmenlerin çeşitli görüşlerini ve deneyimlerini ortaya koymaktadır. Öğretmenler, sosyal bilgiler dersinde destek eğitimi verme konusundaki yeterliliklerini değerlendirirken, eğitim eksiklikleri ve kişisel tecrübelerin önemine vurgu yapmaktadırlar. Sosyal bilgiler öğretmenleri, destek eğitimi sürecinde materyal hazırlama ve ölçme değerlendirme konularında eğitim eksiklikleri yaşadıklarını ifade etmektedirler. Çoğu öğretmen, bu alanlarda daha fazla eğitim ve seminare ihtiyaç duyduklarını belirtmektedir. Öğretmenler, destek eğitiminde farklı seviye ve tanıdaki öğrencilerle çalışma bakımından tecrübenin önemli bir etken olduğunu ve bu tecrübenin kişisel çaba ve bireysel araştırmalara bağlı olarak geliştiğini vurgulamaktadır (Ö14). Bu bulgu, deneyim kazandıkça öğretmenlerin destek eğitimi süreçlerinde daha etkili olabileceklerini ve bu süreçlerin kişisel gelişimle paralel ilerlediğini göstermektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin öğrenci seviyelerine uygun eğitim materyalleri hazırlama ve öğretim stratejileri geliştirme gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bazı öğretmenler, kendi kişisel çabaları ve araştırmaları ile destek eğitimi konusunda yeterliliklerini artırdığını belirtmektedir. Bu, öğretmenlerin kendi profesyonel gelişimlerine olan bağlılıklarını ve destek eğitimdeki başarılarının kişisel çabalarla doğrudan ilişkili olduğunu göstermektedir. Destek eğitimi uygulamalarında öğretmenlerin yeterlilikleri, eğitim sürecinin etkililiğini doğrudan etkileyen bir faktördür. Bu çalışmanın bulguları, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi konusunda çeşitli sorunlarla karşılaştığını ve bu sorunların çözümü için çeşitli stratejilere ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi sürecindeki yeterlilikleri; eğitim eksiklikleri, tecrübe, öğrenci seviyeleri ve kişisel çaba gibi faktörlerle şekillenmektedir. Eğitim kurumları ve politika yapıcılar, öğretmenlerin bu süreçlerde daha etkili

olmalarını sağlamak için gerekli destekleri ve kaynakları sunmalıdır. Böylece destek eğitimi uygulamalarının kalitesi artırılabilir ve öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarına daha etkili bir şekilde yanıt verilebilir.

Araştırmanın üçüncü alt probleminden elde edilen bulgular, sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitiminde sosyal bilgiler dersinin önemini ve gerekliliğini vurguladığını ortaya koymaktadır. Sosyal bilgiler dersinin destek eğitimi öğrencilerine sağladığı katkılara ilişkin öğretmenlerin farklı görüşleri bulunmaktadır. Öğretmenlerin ifadelerine göre sosyal bilgiler dersi destek eğitimi sürecinde önemli rol oynamaktadır. Dersin hayatın içinde olma, etkin vatandaşlık ve toplumsal bilinç, kültür, iletişim ve sosyal uyum, bireysel ve sosyal gelişime katkı sağlama rolleri bulunmasından dolayı önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler dersinin, öğrencilerin günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlara hazırlıklı olmalarını sağladığı ifade edilmiştir. Özellikle haklar ve sorumluluklar, kültür, tarih, iletişim ve vatandaşlık bilgileri gibi konular, öğrencilerin sosyal hayatta etkin ve bilinçli bireyler olarak var olmalarını desteklemektedir. Bu nedenle, destek eğitime katılan öğrencilerin, sosyal bilgiler dersini alması, destek eğitimi öğrencileri için kritik bir ihtiyaçtır.

Öğretmenlere göre sosyal bilgiler dersi, öğrencilerin etkin vatandaş olmalarını, tarih ve kültür bilincini kazanmalarını, toplumsal kurallara uyum sağlamalarını ve yaşadıkları çevreye olan farkındalıklarını artırmaktadır. Bu ders, öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmelerine ve vatan sevgisi gibi millî değerleri içselleştirmelerine katkı sağlamaktadır. Bu ders, tarihsel ve kültürel bilinç kazandırarak, öğrencilerin toplumdaki rollerini ve sorumluluklarını daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Aynı zamanda, sosyal bilgiler dersinin, milli bilinç ve aidiyet duygusunu pekiştirmesi, öğrencilerin toplumsal değerlere uyum sağlamalarını ve bu değerlere bağlılıklarını artırabilir.

Öğretmenler sosyal bilgiler dersinin, öğrencilerin iletişim becerilerini güçlendirdiği ve sosyal ortamlarda daha iyi uyum sağlamalarına yardımcı olduğu belirtilmektedir. Öğrenciler, bu ders sayesinde toplumsal etkileşim ve aidiyet duygusu geliştirebilmektedir. Bu durum öğrencilerin sosyal entegrasyonunu destekleyebilir. Dersin, sosyal etkileşim becerilerini geliştirme ve aidiyet duygusunu pekiştirme açısından sağladığı katkılar, öğrencilerin okul ve toplum içindeki rollerini daha başarılı bir şekilde üstlenmelerine yardımcı olabilir. Sonuç olarak, sosyal bilgiler dersinin destek eğitimi sürecindeki rolü, öğrencilerin sosyal ve bireysel gelişimlerini destekleyen önemli bir unsurdur. Bu dersin, destek eğitimi müfredatında yer alması, öğrencilerin toplumsal entegrasyonlarını ve bireysel gelişimlerini desteklemeye yönelik önemli bir adımdır. Eğitim politikaları ve uygulamaları, sosyal bilgiler dersinin bu önemli rolünü göz önünde bulundurarak, destek eğitimi sürecinin etkililiğini artıracak şekilde düzenlenmelidir.

Araştırmanın dördüncü alt probleminden elde edilen sonuçlara göre sosyal bilgiler öğretmenleri destek eğitimi odalarında verilen derslerin planlamasını yaparken konu ve kazanım belirleme, ders materyalleri, öğretim yöntem ve teknikleri, ölçme değerlendirme ve iş birliği konularına dikkat etmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin konu ve kazanım belirleme sürecindeki yaklaşımları çeşitlilik göstermektedir. Öğretmenler, genellikle BEP ve ZEP raporlarına dayanarak, öğrencilerin seviyelerini ve ihtiyaçlarını dikkate alarak planlama yapmaktadır. Bazı öğretmenler, mevcut planları ve rehberlik hizmetlerini kullanarak, bazıları ise kendi özelleştirilmiş planlarını oluşturduklarını belirtmişlerdir. Bazı öğretmenlerin özelleştirilmiş plan yapması ve hazır planlar kullanması, farklı ihtiyaçlara yanıt verebilmek için esneklik sağlamaktadır. Ancak bu durumun öğretmenlerin deneyim ve bilgi seviyelerine göre değişiklik göstermesi dikkat çekicidir.

Öğretmenler, çeşitli materyalleri ve öğretim yöntem ve tekniklerini kullanarak öğrencilerin eğitim süreçlerini desteklemeye çalışmaktadır. Bu yöntemler arasında düz anlatım, gösterip yaptırma, soru-cevap, video destekli öğretim ve problem çözme vb. yer almaktadır. Kullanılan materyaller arasında haritalar, atlaslar, çalışma kağıtları, ders kitapları ve yapay zekâ uygulamaları yer almaktadır. Öğretmenlerin çeşitli materyaller kullanarak dersleri desteklemeleri, öğrencilerin kavramları daha iyi anlamalarına ve derse olan ilgilerini arttırmalarına yardımcı olabilir. Materyal çeşitliliği, öğrencilerin farklı öğrenme stillerine hitap edebilir ve dersin daha etkili olmasını sağlayabilir. Ancak, bazı öğretmenlerin materyal hazırlama konusunda sorun yaşadıkları ve yeterince özgün materyal üretme

konusunda sıkıntılar yaşadığı görülmektedir. Öğretmenler, BEP planına uygun olarak ölçme ve değerlendirme yapmaktadır. Bu değerlendirmeler genellikle konu bitiminde ve konu aralarında birebir sorular sorma şeklinde yapılmaktadır. Ayrıca, bazı öğretmenler özel sınavlar düzenleyerek öğrencinin ilerlemesini değerlendirmektedir.

Destek eğitimi konusunda sosyal bilgiler öğretmenleri, rehber öğretmenler, okul idaresi ile iş birliği yapmaktadır. Okul rehber öğretmenleri, branş öğretmenleri ve okul idaresi ile iş birliği, destek eğitimi sürecinin etkinliği açısından önemlidir. Ancak, bazı velilerle yeterince iş birliği sağlanamaması, öğrencinin eğitim sürecine olumsuz etki yapabilir. Bu durumda, öğretmenlerin diğer profesyonellerle iş birliği yaparak öğrencinin ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilmesi, destek eğitimi sürecinin kalitesini artırabileceği söylenebilir. Genel olarak, öğretmenlerin destek eğitimi planlama sürecinde çeşitli yöntem ve teknik kullanmaları, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun eğitim sunmada esneklik ve çeşitlilik sağlamaktadır. Eğitim sürecinin daha etkili olması için öğretmenlerin deneyim ve bilgi paylaşımını artırmaları, materyal hazırlama konusundaki sorunları aşmaları ve iş birliğini güçlendirmeleri önemlidir.

Araştırmanın beşinci alt probleminden elde edilen sonuçlara göre destek eğitimi odalarında yaşanan sorunlar, sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmenlerin yaşadığı sorunlar olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre öğretmenler özellikle öğrenci seviyelerindeki farklılıklar, soyut konuların öğretilmesi ve okuma yazma sorunları gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Öğrenciler arasındaki farklılıklar, dersin işleyişini doğrudan etkilemekte ve öğretmenlerin farklı seviyelerdeki öğrencilere hitap etmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, öğretim sürecinde hem verimliliği düşürmekte hem de öğretmenlerde yetersizlik hissi yaratmaktadır. Ayrıca, soyut kavramların çok fazla olduğu sosyal bilgiler müfredatının öğrenciler tarafından anlaşılması zor olmakta ve bu da öğretimi daha karmaşık hâle getirmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre diğer önemli bir sorun da materyal ve mekân eksikliğidir. Öğretmenler, destek eğitimi odalarında ders işleyebilmek için yeterli materyal ve uygun bir ders ortamı bulmakta sorun yaşamaktadırlar. Fiziki koşulların yetersizliği, öğretim süreçlerini aksatmakta ve öğrenci motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir. Devamsızlık ve ders saatlerinin kısıtlı olması da öğretmenlerin müfredat hedeflerine ulaşmalarını engelleyen önemli faktörler arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar, destek eğitimin niteliğinin artırılabilmesi için altyapı ve kaynak yetersizliğinin giderilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Alanyazında da sıkça vurgulanan bu sorun (Deniz & Çoban, 2019; Demir & Açar, 2011, Denizli, 2015), eğitim sisteminin materyal ve fiziksel alt yapısının desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin yaşadığı en belirgin sorunlar arasında eğitim planı hazırlama, teori ve uygulama arasındaki farklar, motivasyon kaybı ve yetersizlik hissi öne çıkmaktadır. Alanyazında öğretmenlerin ders planı hazırlama noktasında kendilerini yeterli görürken planları uygulamada yetersiz bulduklarına dair sonuçlar yer almaktadır (Babaoğlu & Yılmaz, 2010; Bukvic, 2014; Evyapan, 2020; Şahin & Gürbüz, 2016; Yaylacı & Aksoy, 2016). Yapılan bu araştırmaya göre de öğretmenler, bireyselleştirilmiş eğitim planları (BEP) ve zenginleştirilmiş eğitim planları (ZEP) hazırlarken güçlükler yaşamakta ve özel gereksinimli öğrencilere uygun ders içerikleri sunmada zorlanmaktadırlar. Bu sorunlar, öğretmenlerin destek eğitimi süreçlerini daha verimli kılabilmesi için ek bir eğitime ihtiyaç duyduklarını göstermektedir.

Öğretmenler destek eğitimi sürecinde teori ile uygulama arasındaki farklılıklardan kaynaklanan sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Alanyazında Duman (2023) tarafından yapılan bir araştırmada da öğretmenlerin teori kısmında iyi ancak uygulama kısmında sorunlar yaşadığına yer verilmiştir. Destek eğitiminde kullanılan yöntemler ve sınıf içi uygulamalar arasındaki uyumsuzluk, öğretmenlerin derslerini daha etkili bir şekilde planlamalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin kendilerini yetersiz

hissetmelerine ve motivasyon kaybı yaşamalarına neden olmaktadır. Özellikle öğrencilerin ilgisizliği ve derslere katılma isteksizlikleri, öğretmenlerin motivasyonunu düşürmekte ve öğretim süreçlerini karmaşık hâle getirmektedir.

Veli iletişimi de öğretmenlerin karşılaştığı bir başka önemli sorundur. Bazı öğretmenler, öğrencilerin ailelerine ulaşmakta sorun yaşadıklarını ve velilerin eğitim süreçlerine yeterince dahil olmadığını ifade etmektedirler. Bazı öğrencilerin ailelerinin eğitim sürecine katılmaması ya da ilgisizliği, öğretmenlerin öğrencilerin gelişimlerini desteklemede yalnız kalmalarına sebep olmaktadır. Velilerin eğitime daha fazla dahil olması, öğrenci ve öğretmenlerin motivasyonlarını artırabilir. Alanyazında görüldüğü üzere, ailelerin destek eğitimi konusunda bilinçsiz olduğu, aile desteğinin alınarak iş birliği yapılması gerekmektedir (Duman, 2023; Kaya, 2016; Pamuk, 2016). Buna ek olarak Koçyiğit (2015), kaynaştırma uygulamalarında yaşadığı çeşitli sorunların öğrenciler, veliler ve yöneticilerden kaynaklandığını belirtmiştir. Bu nedenle, velilerin eğitime dahil edilmesi için daha fazla farkındalık çalışması yapılması ve iletişim kanallarının güçlendirilmesi gerekmektedir.

Bu sonuçlar, destek eğitimi odalarındaki öğretim süreçlerinin daha verimli hâle getirilebilmesi için öğretmenlerin ek desteğe ve kaynaklara ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Destek eğitiminde karşılaşılan sorunlar, öğretmenlerin motivasyonunu, verimliliğini ve öğretim süreçlerinin kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bu sorunların aşılabilmesi amacıyla öğretmenlerin eğitim programlarının düzenlenmesi, materyal ve mekân eksikliklerinin giderilmesi, ailelerin eğitime daha aktif katılımının sağlanması gerekmektedir. Destek eğitimin niteliğinin artırılması, bu sorunların çözümü için sistematik bir yaklaşım gerektirmektedir.

Araştırmanın altıncı alt probleminde sosyal bilgiler öğretmenlerinin destek eğitimi odalarında karşılaştıkları sorunların çözümüne ilişkin önerilere yer verilmiştir. Öğretmenler, özel gereksinimli öğrencilere etkili bir eğitim sunabilmek için öncelikli olarak öğretmen eğitimlerine önem verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu eğitimlerin içeriğinin daha pratik çözümlerle donatılması ve öğretmenlerin hem teorik hem de uygulamalı olarak desteklenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Öğretmenlerin gönüllülük esasıyla destek eğitimi vermesi gerektiği vurgulanmış, aksi halde zorunlu görevlerin motivasyonu düşüreceği ve eğitimin verimsiz hâle geleceği belirtilmiştir. Ayrıca, okul ile iş birliği yapılması gerektiği önerilmiştir. Eğitim ortamlarının fiziki koşulları da önemli bir sorun olarak öne çıkmıştır. Destek eğitimi odalarının eksikliği, sınıfların uygun olmaması ve materyal desteğinin yetersizliği, öğretmenlerin verimli bir eğitim sunmasına engel olmaktadır. Öğretmenler, daha uygun mekânlar ve materyal desteğinin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Ek olarak, öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmesi, motivasyonlarını ve eğitimdeki başarılarını artıracaktır. Destek eğitiminde yaşanan bir diğer büyük sorun ise öğrenci seviyelerindeki farklılıklardır. Öğrencilerin seviyelerine uygun eğitim programlarının geliştirilmesi ve daha fazla öğretmenin destek eğitimi süreçlerine dahil edilmesi gerektiği dile getirilmiştir. Ayrıca eski yönetmelikte yer alan idarecilerin ders vermesi ve öğretmen değişikliği yapılabilmesi gibi öneriler de çözüm yolları arasında yer almıştır.

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda şu önerilerde bulunulabilir:

- Hizmet içi eğitimler: Destek eğitimi verecek öğretmenlere, özellikle özel gereksinimli öğrencilerle çalışma konusunda zorunlu hizmet içi eğitimler düzenlenmeli, bu eğitimler kuramsal bilgilerden ziyade uygulama ve etkinlik ağırlıklı olmalıdır.
- Öğretmenin konu ve kazanımları belirlemede esneklik payı bulunmalıdır. Ancak hangi öğrenci düzeyinde neler yapılması ve hangi konuların, nasıl öğretilmesi gerektiğine ilişkin genel çerçeve, alan uzmanlarıyla oluşturulabilir.
- Lisans eğitiminde iyileştirme: Eğitim fakültelerinde destek eğitimi, özel eğitim ve kaynaştırma öğrencileriyle çalışmayı gerektiren derslerin sayısı ve kapsamı artırılmalı, bu konular üzerine daha fazla uygulamalı staj imkânı sunulmalıdır.

- Materyal desteği: Okullarda, destek eğitimi sınıflarının fiziki altyapısı güçlendirilmeli, öğretmenlerin derslerde kullanabileceği materyaller temin edilmelidir.
- Gönüllü öğretmenler: Destek eğitimi verecek öğretmenlerin gönüllülük esasına göre belirlenmesi gerekmektedir. Destek eğitimi veren gönüllü öğretmenlerin sayısını arttırabilmek amacıyla maaş, kıdem, ek puan gibi teşvik edici unsurlar güncellenebilir.
- Öğretmen destek saatleri: Destek eğitimi veren öğretmenler, özel eğitim öğretmenleriyle düzenli olarak bir araya gelmeli, karşılaştıkları sorunlar hakkında uzmanlardan rehberlik almalıdır. Bunun için öğretmenlerin belirli günlerde uygulamalı çalışmalar yapmaları sağlanabilir.
- Mekânsal düzenlemeler: Destek eğitimi sınıflarının daha sabit, donanımlı ve öğrencilerin ilgisini çekebilecek şekilde düzenlenmesi için okullarda fiziki koşullar iyileştirilmelidir.
- Denetleme: Destek eğitimi uygulamaları müfettiş ve okul idarecileri tarafından daha düzenli bir şekilde denetlenebilir.
- Ders saatlerinin düzenlenmesi: Destek eğitimi verilen ders saatlerinin, öğrenciler asıl derslerinden kopmayacak şekilde yeniden düzenlenmesi ve kaynaştırma sürecine uyumlu hâle getirilmesi sağlanmalıdır.

Kaynakça/Reference

- Akay, E., Uzuner, Y., & Girgin, Ü. (2014). Kaynaştırmadaki işitme engelli öğrencilerle gerçekleştirilen destek eğitim odası uygulamasındaki sorunlar ve çözüm gayretleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 43-68.
- Akay, E. (2016). *Kaynaştırma ortamında eğitim alan işitme engelli öğrencilere destek özel eğitim hizmeti sunan eğitimciye yönelik mentörlük sürecinin incelenmesi* [Doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Akay, E., & Gürgür, H. (2018). Kaynaştırma uygulamalarında destek özel eğitim hizmeti sunan öğretmenin mesleki gelişimi: mentörlük. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 9-36.
- Aydın, A. (2015). *Zihinsel yetersizliğe sahip öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitim hizmetlerine ilişkin öğretmen görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Aydın Dalga, R. (2019). *Destek eğitim odasında görev alan öğretmenlerin özel öğrenme güçlüğü olan öğrencilerle yaptıkları eğitim öğretime ilişkin görüş ve önerileri* [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Babaoğlu, E., & Yılmaz, Ş. (2010). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(2), 345-354.
- Bedur, S., Bilgiç, N. & Taşlıdere, E. (2015). Özel (üstün) yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 159-175.
- Bernard, R. H., & Ryan, G. W. (2009). *Analyzing qualitative data*. Thousands Oaks: Sage Publications.
- Bozak, B., & Çay, E. (2023). Destek eğitim odalarının kaynaştırma uygulamasındaki yeri ve önemine ilişkin öğretmen görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11), 1-18.
- Bukvić, Z. (2014). Teachers' competency for inclusive education. *The European Journal of Social & Behavioural Sciences*, 407-412.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (23. baskı). Pegem Akademi.
- Creswell, J. W. (2015). *Beş nitel araştırma yaklaşımı* (Çev. M. Bütün & S. B. Demir). Siyasal.
- Çağlar, N. (2016). *İlköğretim kurumlarındaki destek eğitim odası uygulamasına ilişkin okul yöneticileri ve öğretmenlerin görüşlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Demir, M. K., & Açar, S. (2011). Kaynaştırma eğitimi konusunda tecrübeli sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(3), 719-732.
- Deniz, E., & Çoban, A. (2019). Kaynaştırma eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(70), 734-761.
- Duman, G. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlik algıları ve uygulamaları* [Yüksek lisans tezi]. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Evyapan, G. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin özyeterlilik algı düzeyleri ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hakkındaki görüşleri* [Yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi.
- Fidan, E. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamasına yönelik öz-yeterliliklerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi.
- Güven, D. (2021). Destek eğitim odası öğretmeninin rol ve sorumlulukları. *Trakya Eğitim Dergisi*, 11 (1), 450-463. <https://doi.org/10.24315/tred.770595>.
- Holmberg, J. B., & Jeyaprabhan, S. (2016). Effective Practice in Inclusive and Special Needs Education, *International Journal of Special Education*, 31(1), 119-134.
- Hitchcock, C., Meyer, A., Rose, D., & Jackson, R. (2002). Providing new access to the general curriculum: Universal design for learning. *Teaching Exceptional Children*, 35(2), 8-17.
- Kale, M. & Demir, S. (2017). İlkokullardaki destek oda eğitiminin Türkçe ve Matematik derslerindeki başarı üzerindeki etkisinin incelenmesi. *Türk Bilim Araştırma Vakfı*, 10(4), 47-57.
- Kartalhoğlu, A. (2021). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Kaya, A. (2016). *Türkçe öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi ve özel gereksinimli öğrencilere ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans tezi]. Gazi Üniversitesi.

- Kethley, C. I. (2005). Case Studies of Resource Room Reading Instruction for Middle School Students with High-Incidence Disabilities. Doctor of Philosophy, The University of Texas at Austin, Texas.
- Kınasakal, İ., Demir, A., & Kaymakçı, S. (2023). Destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin deneyimleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(21), 938-988.
- Kırkıç, K.A., & Sayan, A. (2020). Destek eğitim odasında verilen eğitimin okul öncesi kaynaştırma öğrencilerinin gelişimine olan katkısının incelenmesi. *Turkish Studies*, 15(2), 1121-1136.
- Kış, H. (2013). *Destek eğitim odalarındaki uygulamalara ilişkin rehber öğretmenler ve özel eğitim sınıf öğretmenlerinin görüşleri* [Yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Koçyiğit, S. (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 4(1),391-415.
- Moody, S. W., Vaughn, S., Hughes, M. T., & Fischer, M. (2000). Reading Instruction in the Resource Room: Set Up for Failure. *Exceptional Children*, 66(3), 305-3016.
- Nar, B., & Tortop, H.S. (2017). Türkiye’de özel/üstün yetenekli öğrenciler için destek eğitim odası uygulaması: sorunlar ve öneriler. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 83-97.
- Oğuz Haçat, S., Topal, M. & Bulut, E. (2022). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamalarına yönelik görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(31), 152-175.
- Öpengin, E. (2018). *İlkokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odasının yürütülmesinde karşılaşılan sorunlar ve sorunlara yönelik çözüm müdahaleleri* [Doktora tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Öpengin, E. (2021). Destek eğitim odası hizmetine ilişkin görüşlere odaklanan lisansüstü tezlerin sistematik incelemesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 633-663.
- Öztürk, D., & Akdal, D. (2022). Sınıflarında özel gereksinimli öğrencileri olan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretimine ilişkin görüşleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (61), 453-484.
- Pamuk, Y. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin görüşleri* [Yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Punch, K. F. (2009). *Introduction to research methods in education*. CA: Sage.
- Salend, S.J. (1998). *Effectivemasteraming*. New Jersey: Prentice Hall.
- Sarılarhamamı, H., & Demirkaya, H. (2021). Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde sosyal bilgiler dersinin yeri ve önemi. *International Journal of Field Education*, 7 (1), 131-143.
- Şahin, Z. G., & Gürbüz, R. (2016). Kaynaştırma öğrencilerini eğiten ortaokul öğretmenlerinin yeterlikleri üzerine. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(1),138-160.
- Şahin, A., & Gürler, B. (2018). Destek eğitim odasında ve kaynaştırma ortamlarında çalışan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlama sürecinde yaşadıkları güçlüklerin belirlenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 29, 594-625.
- Talas, S., Kaya, F., Yıldırım, N., Yazıcı, L., Nural, H., Çelebi, İ., Keskin, Ş., Söylemez, T., & Nugay, E. (2016). Destek eğitim odaları ve öğretmenler üzerine betimsel bir çalışma: Tokat ili örneği. *Journal Of European Education*, 6(3), 31-52.
- Topbaş, S. G. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma öğrencileriyle yürüttükleri derslere yönelik deneyimlerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi.
- Tunalı Erkan, D. (2018). Ortaöğretim kurumlarındaki destek eğitim odası uygulamasına ilişkin öğretmen görüşleri, *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi (ULED)*, 2(2), 17-30.
- Yaylacı, Z., & Aksoy, B. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlilikleri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6,19-4.
- Yazarkan, S. K. (2020). İlkokullardaki destek eğitim odası uygulamasına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri hakkında bir araştırma. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 776-790.

- Yazıcıoğlu, T. (2020). Destek eğitim odalarında görev yapan öğretmenlerin destek eğitim odalarının işleyişine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 21(2), 299-327.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Seçkin.
- Yıldırım, S. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine ilişkin yeterlilikleri: Samsun ili örneği* [Yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Yıldız, H., & Atamtürk, N. (2024). İlkokullarda uygulanan destek eğitim odası hizmetine ilişkin öğretmen görüşleri. *Educational Academic Research*(52), 123-143.
- Yılmaz, G., & Yılmaz, S. (2022). Sınıf öğretmenleri ve velilerin destek eğitim odası uygulamalarına ilişkin görüşleri, *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(3), 1175-1197.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Support education is a critical strategy to help students overcome learning difficulties. In social studies classes, teachers employ various methods to enhance the academic success of students with special needs and support their learning processes. However, challenges faced during the support education process can hinder the creation of an effective learning environment and limit students' learning potential. In this context, examining the fundamental challenges encountered by social studies teachers in support education and developing solutions to address these challenges effectively constitutes a significant field of research. This field encompasses heterogeneous groups that require special educational services, such as visually impaired, hearing impaired, mentally disabled, orthopedically disabled children, children with behavioral disorders, gifted or talented students, and those with learning disabilities or difficulties. Special Needs Education caters to the needs of these children, providing them with specially designed educational programs to help them compensate for or overcome their disabilities (Holmberg & Jeyaprathaban, 2016, p. 120). In the 21st century, providing the same education to all students is no longer sufficient to meet the academic demands of modern education. Teaching students with special needs effectively requires differentiated teaching methods, instructional materials, and assessment techniques (Hitchcock, Meyer, Rose & Jackson, 2002). Schools implement two primary approaches for students with special needs: either they receive support in regular classrooms under an individualized education program (IEP), or they are taught in separate environments with additional support services (Kınasakal, Demir & Kaymakçı, 2023).

Social studies courses have a critical role in providing students with historical, geographical and social knowledge. Focusing on the problems encountered by social studies course teachers, who aim to prepare students for life as good citizens, and their solution suggestions is considered necessary to increase the effectiveness of support education rooms. For this reason, 'Problems and Solution Suggestions Encountered in Support Education: Social Studies Teachers' Perspectives' aims to fill this gap in the existing literature and to contribute to the functioning and success of support education rooms by revealing the experiences and suggestions of social studies teachers. In line with this purpose, the following questions are sought to be answered.

- What are social studies teachers' perspectives on support education room practices?
- What is the level of social studies teachers' competency in support education?
- What are teachers' opinions about teaching social studies courses to students in support education rooms?
- How do social studies teachers conduct their lessons in the support education room? (How is the planning of the services carried out in the support education rooms carried out?)
- What are the problems experienced by social studies teachers in the support education room?
- What are social studies teachers' suggestions for solutions to the problems they experience in the support education room?

METHOD

This study employed a qualitative research design using a phenomenological approach. The study group consisted of 14 social studies teachers (8 males, 6 females) working in middle schools affiliated with the Ministry of National Education during the 2023-2024 academic year. Purposeful sampling was used to select social studies teachers with a minimum of five years of experience. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed using content analysis via Maxqda 2022 software

FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

The findings revealed that social studies teachers view support education as providing equal opportunities for students, increasing self-confidence, and improving academic success. However, teachers also encountered several problems, such as insufficient support education rooms, differences in student ability levels, and a lack of adequate teaching materials. The teachers also reported that they had not received sufficient training, particularly in lesson planning and assessment. Additionally, some teachers expressed feelings of inadequacy when working with students in support education and noted a loss of motivation due to students' lack of interest.

Teachers indicate that the social studies course strengthens students' communication skills and helps them better adapt to social environments. Through this course, students can develop a sense of social interaction and belonging, which may support their social integration. The contributions of the course in fostering social interaction skills and reinforcing the sense of belonging can aid students in more effectively fulfilling their roles within school and society. In conclusion, the role of social studies in the support education process is a crucial element in promoting students' social and individual development. Including this course in the support education curriculum is an important step toward enhancing students' social integration and individual growth. Educational policies and practices should be structured in a way that recognizes the critical role of social studies in improving the effectiveness of support education.

The study results indicate that support education has both advantages and disadvantages. Physical space limitations, material shortages, and inconsistencies in the diagnostic process negatively impact the effectiveness of support education. To address these issues, it is necessary to enhance teacher training, provide more material support, and create more suitable physical environments for support education. Furthermore, supporting teachers' professional development and fostering stronger collaboration with parents could significantly improve the effectiveness of support education processes

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 3.10.2024

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 504327-805

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırma tek yazarlı olduğu için mevcut araştırmaya katkısı %100'dür.

ÇATIŞMA BEYANI (CONFLICT OF INTEREST)

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı yoktur. Bu nedenle araştırmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.